

კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტი

საერთაშორისო ბიზნესის მენეჯმენტის სამაგისტრო პროგრამა

საინვესტიციო გარემოს და საერთაშორისო რეიტინგების გავლენა საერთაშორისო
ბიზნესის საქმიანობაზე საქართველოში

სამაგისტრო ნაშრომი შესრულებულია საერთაშორისო ბიზნესის
მენეჯმენტის მაგისტრის აკადემიური ხარისხის მოსაპოვებლად

სამაგისტრო ნაშრომის ხელმძღვანელი: ბიზნესის ადმინისტრირების აკადემიური
დოქტორი, **ნიკოლოზ ნაცვლიშვილი**

სტუდენტი: რევაზი ესიტაშვილი

აბსტრაქტი

ქვეყნის ეკონომიკის განვითარების წინაპირობაა მაღალი საინვესტიციო საქმიანობა. ეს მიიღწევა საინვესტიციო რესურსების მოცულობის გაზრდით და სოციალურ სფეროში მათი ყველაზე ეფექტური გამოყენებით. ინვესტიციები ქმნიან წარმოების პოტენციალს ახალ სამეცნიერო და ტექნიკურ საფუძველზე და განსაზღვრავენ ქვეყნების კონკურენტულ პოზიციებს მსოფლიო ბაზრებზე.

ამავე დროს, მრავალი კაპიტალისტვის მნიშვნელოვან როლს ასრულებს უცხოური კაპიტალის მოზიდვა პირდაპირი ინვესტიციების, პორტფელის ინვესტიციების და სხვა აქტივების სახით, განსაკუთრებით მათთვის, ვინც ეკონომიკურ და სოციალურ პრობლემებს გადაურჩა.

ამ დროისთვის საქართველოს ეკონომიკა განიცდის კრიზისს, რაც გავლენას ახდენს სოციალურ სფეროზე და თავის მხრივ იწვევს სოციალურ დაძაბულობას საზოგადოებაში. მთავრობა მთელი ძალებით ცდილობს დაძლიოს ეს კრიზისი. ინვესტიციები მოწოდებულია დაეხმაროს სახელმწიფოს ეკონომიკური კრიზისის დაძლევაში. ინვესტიციები მიზნად ისახავს წარმოების ამაღლებას და განვითარებას, მისი შესაძლებლობების გაზრდას და ტექნოლოგიურ დონეს.

ჩვენს ქვეყანაში ინვესტიციების პრობლემა იმდენად აქტუალურია, რომ მათზე საუბარი არ ცხრება.

ამრიგად, საკვლევი თემის აქტუალობა განისაზღვრება ინვესტიციების რეგულირების სფეროში რადიკალური გარდაქმნების საჭიროებით.

ინვესტიცია არის პროცესი, რომელიც გავლენას ახდენს არა მხოლოდ სახელმწიფოს, არამედ კერძო კომპანიებისა და კერძო პირების ინტერესებზე. ამიტომ, საინვესტიციო საქმიანობის მოწესრიგებით, სახელმწიფო პატივს სცემს ამ პროცესის ყველა

მონაწილის ინტერესებს, რაც, განსაკუთრებით, ხელს უწყობს უცხოური და კერძო კაპიტალის მოზიდვას ქვეყნის ეკონომიკის განვითარებაში.

Abstract

Prerequisite for the development of the country's economy is high investment activity. This is achieved by increasing the volume of investment resources and using them most effectively in the social sphere. Investments create production potential on a new scientific and technical basis and define countries' competitive positions in world markets.

At the same time, attracting foreign capital in the form of direct investments, portfolio investments and other assets plays an important role for many capitals, especially for those who have survived economic and social problems.

At the moment, the Georgian economy is experiencing a crisis, which affects the social sphere and in turn causes social tensions in society. The government is trying its best to overcome this crisis. The investments are committed to help the state overcome the economic crisis. The investments are aimed at raising and developing the production, increasing its capabilities and technological level.

The problem of investments in our country is so urgent that we do not stop talking about them.

Thus, the urgency of the research topic is determined by the need for radical transformations in the field of investment regulation.

Investment is a process that affects the interests not only of the state but also of private companies and individuals. Therefore, by regulating investment activities, the state respects the interests of all participants in this process, which, in particular, contributes to attracting foreign and private capital to the development of the country's economy.

სარჩევი

აბსტრაქტი	2
შესავალი	6
თავი 1. საინვესტიციო საქმიანობის თეორიულ-მეთოდოლოგიური საფუძვლები	7
1.1 საინვესტიციო საქმიანობის განხორციელების მეთოდები და მექანიზმები	7
1.2 სახელმწიფოს მიდგომები და საინვესტიციო პოლიტიკა	23
1.3 საქართველოს საინვესტიციო გარემო გაუმჯობესებული რეიტინგების ფონზე	31
თავი 2. კაპიტალის საერთაშორისო მოძრაობა, როგორც თანამედროვე მსოფლიო მეურნეობის განვითარების დამახასიათებელი მნიშვნელოვანი ნიშან-თვისება	37
2.1 პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები-ტრანსნაციონალური კომპანიების ბატონობის საფუძველი	37
2.2 რეიტინგების გავლენა საერთაშორისო ბიზნესის განვითარებაზე	46
2.3 საინვესტიციო გარემო და პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები საქართველოში	50

თავი 3. საერთაშორისო რეიტინგების გავლენა საერთაშორისო ბიზნესის საქმიანობაზე	
საქართველოში.....	53
3.1 პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების მოზიდვის 2020-2021 წლების სტრატეგია.	53
3.2 საინვესტიციო გარემო საქართველოში და ასოცირების ხელშეკრულება ევროკავშირთან	58
3.3 საქართველოს ინოვაციური განვითარების გზა და მისი საერთაშორისო რეიტინგები	60
დასკვნა.....	63
გამოყენებული	
ლიტერატურა.....	66

შესავალი

ინვესტირების პროცესი არის რთული, მრავალდონიანი და მრავალმხრივი ფენომენი, ეს არის ეკონომიკის მთავარი მამოძრავებელი ძალა, რომელიც ახდენს სამეცნიერო და ტექნოლოგიური პროგრესის მიღწევების მატერიალიზაციას.

წარმოების სფეროში ინვესტიციის პროცესის უკიდურესად დაბალ დონეზე გაყინვა, ძირითადი აქტივების მნიშვნელოვანი ფიზიკური და მორალური გაუფასურების პირობებში, რაც თანამედროვე საქართველოში ხდება, ნიშნავს ქვეყნის დეინდუსტრიალიზაციას, რასაც მოჰყვება უარყოფითი შედეგები.

საქართველოს ეკონომიკაში საბაზრო რეფორმების დროს შეიქმნა მექანიზმი ეკონომიკის რეალურ სექტორში ინვესტიციების გაყინვისა და სპეკულაციურ და შუამავალ სფეროში მათი კონცენტრაციის მიზნით. ამის საპირისპიროდ, აუცილებელია წარმოების სფეროში ინვესტიციების კონცენტრაციის მექანიზმის შექმნა, რომელიც მიზნად ისახავს მათი ეფექტურობის გაზრდას. თანამედროვე რეპროდუქციის პროცესში ინვესტიციის მექანიზმების სისტემატური შესწავლა ძალზე მნიშვნელოვანია. პირველ რიგში, შესაძლებელი ხდება ინვესტიციის პროცესის მრავალი თეორიული ასპექტის გარკვევა თანამედროვე პირობებში, და მეორე, რეკომენდაციების შემუშავება, რომლებიც მიზნად ისახავს ინვესტიციების შუამავალი სფეროდან ეკონომიკის რეალურ სექტორში გადატანას, რაც სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანია საქართველოს ეროვნული ეკონომიკისათვის. სწორედ ეს განაპირობებს აღნიშნული *თემის აქტუალობას*.

ამ მიმართულებით სამეცნიერო კვლევის გაღრმავების აუცილებლობა იმითაც არის ნაკარნახევი, რომ ამჟამად დაგროვილი საფუძველი შიდა და უცხოური სამეცნიერო განვითარებისა უმეტესწილად არ აკმაყოფილებს ქვეყნის ბაზარზე გადასვლის რეალობას. ახლა, კრიზისიდან გამოსვლის გზების ძიებასთან დაკავშირებით, საჭიროა სხვა კუთხით შევხედოთ მსოფლიო ეკონომიკის გამოცდილებას, გამოვყოთ მისი დადებითი და უარყოფითი მხარეები, რათა ვიპოვოთ პასუხები.

შემთხვევითი არ არის, რომ ჩვენი კვლევის საგანია ინვესტიციების პრობლემები და მათი სტიმულირების მექანიზმი წარმოების სექტორში. ჩვენი აზრით, ისინი ძირითადი რგოლია ეროვნული ეკონომიკის სტრუქტურული კრიზისის დასაძლევად.

დიდი ყურადღება ექცევა საინვესტიციო პროცესების დაფინანსების შიდა და გარე წყაროების მოზიდვის პრობლემებს. ამით აიხსნება მიკრო და მაკროეკონომიკური პრობლემების მჭიდრო კომბინაცია, ინვესტიციების ბაზრის ანალიზი და სახელმწიფო პოლიტიკის, რეგიონალური ხელისუფლებისა და საწარმოს მენეჯმენტის როლი სტრუქტურული რეფორმების დროს ინვესტიციის ყველაზე ეფექტური გზებისა და მეთოდების გამოყენების უზრუნველყოფაში.

კვლევის მიზანი და ამოცანები. კვლევის მიზანია საინვესტიციო პოლიტიკის სტიმულირების მექანიზმის შემუშავება, როგორც ეკონომიკური ზრდის წყარო და საქართველოში საწარმოებისა და კორპორაციების მუშაობის ეფექტურობის გაზრდა. მიზნის არჩევამ განსაზღვრა შემდეგი *კვლევითი ამოცანების* გადაწყვეტა:

- განისაზღვრა ფირმების საინვესტიციო პოლიტიკის თეორიული კონცეფციები;
- განხორციელდა საინვესტიციო პროექტების შეფასების თანამედროვე მეთოდების ყოვლისმომცველი ანალიზი;
- შემუშავებულია მეთოდოლოგიური რეკომენდაციები ინვესტიციების და ფინანსური მენეჯმენტის თვალსაზრისით საინვესტიციო პროექტების შეფასების მეთოდების გაუმჯობესების მიზნით საქართველოში;

- ვლინდება ინვესტიციური პოლიტიკის თავისებურებები განვითარებულ და განვითარებად ქვეყნებში;
- დადგენილია საქართველოში არსებული საინვესტიციო საქმიანობის ამჟამინდელი მდგომარეობა და ქვეყნის სხვადასხვა რეგიონის საინვესტიციო კლიმატი;
- ჩატარდა საკუთრების ფაქტორების გავლენის შესწავლა საქართველოში საინვესტიციო საქმიანობაზე;
- შემუშავებულია კონცეფცია ინვესტიციების და ინოვაციების პროცესის სტიმულირებისთვის, როგორც საწარმოებისა და კორპორაციების ეკონომიკური ზრდის ფაქტორი.

კვლევის საგანია საქართველოს ეკონომიკის სხვადასხვა საწარმოებში საინვესტიციო პროცესების სტიმულირების მეთოდები და მექანიზმები. კვლევის თეორიულ და მეთოდოლოგიური საფუძველია მაკრო – მიკროეკონომიკის, ინვესტიციების და ფინანსური მენეჯმენტის საკითხები. ჩამოყალიბებულია ინვესტიციების და ინოვაციების მენეჯმენტის მნიშვნელობა, როგორც საქართველოს ეკონომიკური ზრდის ფაქტორი.

თავი 1. საინვესტიციო საქმიანობის თეორიულ-მეთოდოლოგიური საფუძვლები

1.1 საინვესტიციო საქმიანობის განხორციელების მეთოდები და მექანიზმები

თანამედროვე ეკონომიკურ ურთიერთობებში, ნებისმიერი სახელმწიფოს მთავარი ამოცანა, რომლის გადაჭრაზეა დამოკიდებული ეკონომიკის აღორძინება, არის ხელსაყრელი საინვესტიციო კლიმატის შექმნა. საინვესტიციო კლიმატი არის უაღრესად მრავალმხრივი და ტევადი სოციალურ-ეკონომიკური ფენომენი.

ის მოიცავს კომპლექსურ საკითხთა ფართო სპექტრს, როგორც მაკროეკონომიკას, ასევე მიკროეკონომიკას. ეს გასაგებიცაა. საინვესტიციო საქმიანობა არის ეკონომიკური მექანიზმის ყველა კომპონენტის გავლენის შედეგი ეკონომიკური სუბიექტების ეკონომიკურ ქცევაზე. ეს არის კაპიტალის დაგროვების, სამეცნიერო და ტექნოლოგიური პროგრესის დაჩქარების, ინვესტიციური საქონლისა და განვითარებული წარმოებისა და საბაზრო ინფრასტრუქტურის კონკურენტული ბაზრის არსებობის მატერიალური წახალისება, და ბოლოს, ეს არის საბაზრო ეკონომიკის ადეკვატური საკანონმდებლო ბაზა.

მიუხედავად მისი მნიშვნელობისა, კაპიტალის დაგროვების ზრდა არის ინვესტიციის პრობლემის მხოლოდ ერთი მხარე. საინვესტიციო საქმიანობის ინტენსიფიკაციის კიდევ ერთი არანაკლებ არსებითი პირობაა კაპიტალის მაქსიმალური დაზოგვა და შეზღუდული ეკონომიკური რესურსების რაციონალური გამოყენება.

მსოფლიო გამოცდილება აჩვენებს, რომ ინვესტიციების მაღალი ეფექტი მწარმოებლებისთვის გამოიხატება მოგების მაქსიმიზაციაში, ხოლო მომხმარებლებისთვის - საჭიროებების მაქსიმალურად დაკმაყოფილებაში, ცხოვრების დონისა და ხარისხის გაუმჯობესებაში. ხელსაყრელი საინვესტიციო კლიმატის შექმნის პრობლემის გადაჭრის გარეშე, ეკონომიკის აღორძინების გარეშე არ შეიძლება საუბარი ნებისმიერ სტაბილურ გარემოზე და კრიზისიდან სწრაფად გამოსვლაზე.

ამიტომ დღეს ჩვენ გვჭირდება ღრმა განზოგადება როგორც მსოფლიო, ასევე ადგილობრივი მენეჯმენტის მეცნიერებასა და პრაქტიკაში ინვესტიციების კუთხით, თანამედროვე საინვესტიციო კომპლექსის ფუნქციონირების მექანიზმის შესახებ მოძველებული იდეების კრიტიკული შეფასება.

მენეჯმენტის თეორიისა და პრაქტიკის მრავალი ახალი კითხვა წარმოიშობა თანამედროვე ინვესტიციების მენეჯმენტის ჩამოყალიბების აუცილებლობის გამო. ამასობაში, საქართველოში ინვესტიციების მენეჯმენტის ანალიზი და შეფასება

დამაჯერებლად მეტყველებს ქვეყნის საინვესტიციო კომპლექსის ეფექტური მართვის თეორიასა და პრაქტიკაში სერიოზულ ჩამორჩენაზე. ამიტომ, განსაკუთრებით საინტერესოა თანამედროვე ინვესტიციების მართვის უახლესი მიღწევების შესწავლა და განზოგადება. განსაკუთრებით ისეთ პერიოდში, როდესაც პანდემიამ ტავისი დალი დაასვა ეკონომიკურ ურთიერთობებს.

ინვესტიციები (კაპიტალური ინვესტიციები) არის მატერიალური, შრომითი და ფულადი სახსრების ერთობლიობა, რომელიც მიზნად ისახავს ეროვნული ეკონომიკის ყველა სექტორის ძირითადი საშუალებების გაფართოებას.

ინვესტიცია შედარებით ახალი ტერმინია ჩვენი ეკონომიკისთვის. ცენტრალიზებული დაგეგმვის სისტემის ფარგლებში გამოყენებული იქნა „მთლიანი კაპიტალის ინვესტიციის“ კონცეფცია, რაც გულისხმობდა ძირითადი საშუალებების რეპროდუცირების ყველა ხარჯს, მათ შეკეთებას.

ინვესტიცია უფრო ფართო კონცეფციაა. იგი მოიცავს როგორც ე.წ. რეალურ ინვესტიციებს ანუ ინვესტიციებს აქციებში, ობლიგაციებში და სხვა ფასიან ქაღალდებში, რომლებიც პირდაპირ უკავშირდება მფლობელს.¹

ფინანსური ინვესტიციები შეიძლება გახდეს კაპიტალის ინვესტიციების დამატებითი წყარო და ფასიანი ქაღალდების ბაზარზე გაცვლითი თამაშის საგანი. გამოიკვეთა საინვესტიციო პოლიტიკის შემდეგი ძირითადი მიზნები:

- არასახელმწიფო სექტორის საინვესტიციო საქმიანობის ზრდის ხელსაყრელი გარემოს ფორმირება
- საშინაო და საგარეო კერძო ინვესტიციების მოზიდვა საწარმოს რეკონსტრუქციისთვის
- აგრეთვე ყველაზე მნიშვნელოვანი ინდუსტრიებისა და სოციალური სფეროს მხარდაჭერა კაპიტალური ინვესტიციების ეფექტურობის გაზრდის დროს.

¹ ბეზრუკოვი ვ., „საინვესტიციო ბაზრის პირობები“, 2007, გვ. 87

სახელმწიფოს მიერ გატარებული საინვესტიციო პოლიტიკა დიდ გავლენას ახდენს ქვეყანაში ინვესტიციების განვითარებაზე, როგორც კერძო, ისე სახელმწიფო დონეზე. სწორედ ის ქმნის ქვეყნის ე.წ. საინვესტიციო კლიმატს, ამიტომ საქართველოს მთავრობა დიდ ყურადღებას აქცევს მას, მაგრამ ამ დროისთვის ჩვენი ქვეყნის საინვესტიციო პოლიტიკა ჯერ კიდევ სუსტია, რაც ძირითადად გამოწვეულია ბიუჯეტის ხარჯების დაუცველობით.

უკვე აღინიშნა, რომ ინვესტიციები წარმოადგენს ხარჯებს აღჭურვილობის, შენობებისა და საცხოვრებლის შექმნაზე, რაც მომავალში გამოიხატება მთელი ეკონომიკის პროდუქტიული ძალის ზრდით. როდესაც საზოგადოება ზოგავს მიმდინარე შემოსავლის ნაწილს, ეს ნიშნავს, რომ წარმოების ნაწილი შეიძლება მიმართული იყოს არა მოხმარების, არამედ ინვესტიციებისკენ. როდესაც ქვეყანა გლობალურ ფინანსურ სისტემაში შედის, სიტუაცია არც ისე ნათელია. თუ ქართულ კომპანიას ინვესტიციის გაკეთება სურს, მას შეუძლია ისესხოს საჭირო თანხები, როგორც ქართულ, ასევე უცხოურ ბანკში.

რეპროდუქციის სისტემაში ინვესტიციები მნიშვნელოვან როლს ასრულებენ წარმოების რესურსების განახლებასა და გაზრდაში და, შესაბამისად, ეკონომიკური ზრდის გარკვეული ტემპების უზრუნველყოფაში. თუ ჩვენ წარმოვიდგენთ სოციალურ გამრავლებას, როგორც წარმოების, განაწილების, გაცვლისა და მოხმარების სისტემას, მაშინ ინვესტიციები ძირითადად ეხება პირველ რგოლს - წარმოებას და, შეიძლება ითქვას, წარმოადგენს მისი განვითარების მატერიალურ საფუძველს.

ტერმინს „ინვესტიცია“ აქვს ლათინური წარმოშობა. ფართო ინტერპრეტაციით, ინვესტიციის კონცეფცია გამოიყენება როგორც კაპიტალის ინვესტიცია შემდგომი ზრდის მიზნით.

ინვესტიცია არის ის, რაც ხვალინდელი დღისთვის „ინახება“, რათა მომავალში უფრო მეტის მოხმარება შევძლოთ. ინვესტიციის ერთი ნაწილი არის სამომხმარებლო საქონელი, რომლებიც არ გამოიყენება მიმდინარე პერიოდში, მაგრამ

დეპოზიტირებულია მარაგში (ინვესტიციები მარაგების გაზრდის მიზნით). ინვესტიციის კიდევ ერთი ნაწილი არის რესურსები, რომლებიც გამოიყენება წარმოების გაფართოების მიზნით (ინვესტიციები შენობაში, მანქანებსა და ნაგებობებში).

ამრიგად, ინვესტიციები გაგებულია, როგორც ის ეკონომიკური რესურსები, რომლებიც მიმართულია საზოგადოების რეალური კაპიტალის გაზრდისკენ, ანუ წარმოების აპარატის გაფართოების ან მოდერნიზაციისკენ.

ინვესტიციების როლი მაკროეკონომიკურ და მიკროეკონომიკურ დონეზე გარკვეულწილად განსხვავებულია.

მაკროეკონომიკურ დონეზე ინვესტიციების მნიშვნელობა გამოიკვეთება შემდეგ სფეროებში:

- გაფართოებული რეპროდუქციის განხორციელება;
- სამეცნიერო და ტექნოლოგიური პროგრესის დაჩქარება;
- პროდუქტის ხარისხის გაუმჯობესება;
- სოციალური წარმოების დარგობრივი ბალანსის უზრუნველყოფა;
- სოციალური პრობლემების გადაჭრის განხორციელება;
- ბუნებრივი გარემოს დაცვის უზრუნველყოფა;
- სახელმწიფოს ეროვნული უსაფრთხოების უზრუნველყოფა.

მიკროეკონომიკურ დონეზე ინვესტიციების მნიშვნელობა იმაში მდგომარეობს, რომ პრობლემები მოგვარდეს:

- გაფართოებული რეპროდუქციის განხორციელება;
- წარმოების ტექნიკური დონის ამაღლება;
- პროდუქტის ხარისხის გაუმჯობესება;
- საწარმოს კონკურენტუნარიანობის უზრუნველყოფა;
- დამატებითი მოგების მიღება ფინანსური ინვესტიციების განხორციელებით;
- გარემოს დაცვის ზომები.

უფრო მეტიც, თითოეული ჩამოთვლილი სფერო დეტალურია. ასე რომ, გაფართოებული რეპროდუქციის განხორციელება შესაძლებელია ახალი ტექნოლოგიის დანერგვით, საქმიანობის სფეროს გაფართოებით, საწარმოს რესურსების გამოყენების ეფექტურობის გაზრდით და ა.შ.

ინვესტიციის აქტივობის მაკროეკონომიკურ და მიკროეკონომიკურ დონეზე ანალიზის მიზნით, საჭიროა ინვესტიციების კლასიფიკაცია მთელი რიგი მახასიათებლების მიხედვით. სპეციალურ ლიტერატურაში მოცემულია რამდენიმე კლასიფიკაცია, რომლებიც განსხვავდება მახასიათებლებით, კლასიფიკაციის ელემენტებით.

პრაქტიკაში გამოყენებული ძირითადი კლასიფიკაციის მახასიათებლებია:

- საინვესტიციო ობიექტების მიერ;
- ინვესტიციის პერიოდის მიხედვით;
- ინვესტიციებში მონაწილეობის ხასიათიდან;
- ჩადებული კაპიტალის საკუთრებით;
- მომგებიანობის დონის მიხედვით;
- ინვესტიციის რისკის დონის მიხედვით;
- რეპროდუქციული ფოკუსით;
- კაპიტალის მოზიდვის რეგიონული წყაროების მიერ.

საინვესტიციო ობიექტების მიხედვით, განასხვავებენ რეალურ და ფინანსურ ინვესტიციებს.²

რეალური ინვესტიციები არის ინვესტიციები მატერიალურ და არამატერიალურ აქტივებში. მათი ყველაზე მნიშვნელოვანი ნაწილი არის ინვესტიციები ძირითადი კაპიტალის ინვესტიციების სახით.

ფინანსური ინვესტიციები - ინვესტიცია სხვადასხვა ფინანსურ აქტივებში (ფასიანი ქაღალდები, აქციები, საბანკო დეპოზიტები).

² ვოროპაევი ა.ვ., „უცხოური ინვესტიციების სამართლებრივი რეგულირების თავისებურებები“, 2006, გვ. 254

ინვესტიციის პერიოდის მიხედვით, არსებობს მოკლევადიანი, საშუალოვადიანი და გრძელვადიანი ინვესტიციები. 1 წლამდე პერიოდის განმავლობაში ყველა ინვესტიცია მოიხსენიება როგორც მოკლევადიანი ინვესტიცია, ერთ წელზე მეტი და 3 წლამდე - საშუალოვადიანი, ხოლო 3 წელზე მეტი ხნის ინვესტიცია გრძელვადიანი ინვესტიციაა. საწარმოს აღრიცხვისას გამოიყენება დაყოფა მოკლევადიან და გრძელვადიან ინვესტიციებად.

ინვესტიციებში მონაწილეობის ხასიათიდან გამომდინარე, მიღებულია პირდაპირი და არაპირდაპირი (არაპირდაპირი) ინვესტიციების გარჩევა.

პირდაპირი ინვესტიცია მოიცავს ინვესტორის პირდაპირ მონაწილეობას ინვესტიციაში.

არაპირდაპირი (არაპირდაპირი) ინვესტიცია გულისხმობს ინვესტიციის შუამავლის არსებობას.

ჩადებული კაპიტალის საკუთრების ფორმების მიხედვით, დაყოფა ხდება ინვესტიციების საკუთრების სამართლებრივი ურთიერთობების შესაბამისად. შეიძლება გამოიყოს შემდეგი:

- კერძო ინვესტიცია - მოქალაქეთა და კერძო საწარმოების მიერ ინვესტირებული სახსრები;
- სახელმწიფო - სახსრები, რომელთა ინვესტიციას ახორციელებენ სახელმწიფო ორგანოები და მენეჯმენტი, სახელმწიფო საწარმოები ბიუჯეტის, საბიუჯეტო სახსრებისა და სხვა საინვესტიციო სახსრების ხარჯებით;
- მუნიციპალიტეტი - მუნიციპალური ხელისუფლებისა და მენეჯმენტის, მუნიციპალური უნიტარული საწარმოების მიერ ჩადებული თანხები თუ ჩადებული კაპიტალი შედგება კერძო და სახელმწიფო (მუნიციპალური) ინვესტიციებისგან, ისინი განისაზღვრება როგორც შერეული ინვესტიციები.

გამოირჩევა მომგებიანობის დონე:

- მაღალპროდუქტიული ინვესტიციები - გულისხმობს კაპიტალის ინვესტირებას საინვესტიციო პროექტებში (ფინანსური ინვესტიციები),

რომელთა საპროცენტო მოსალოდნელი დონე აღემატება ინვესტიციის ბაზარზე მოგების საშუალო მაჩვენებელს;

- საშუალო შემოსავლიანი ინვესტიციები - გულისხმობს კაპიტალდაბანდებებს საინვესტიციო პროექტებში (ფინანსური ინვესტიციები), რომელთა საპროცენტო მოსალოდნელი დონე შეესაბამება ინვესტიციის ბაზარზე მოგების საშუალო მაჩვენებელს;
- დაბალშემოსავლიანი ინვესტიციები - გულისხმობს კაპიტალდაბანდებებს საინვესტიციო პროექტებში (ფინანსური ინვესტიციები), რომელთა მომგებიანობის სავარაუდო დონე მნიშვნელოვნად დაბალია, ვიდრე ინვესტიციის ბაზარზე მოგების საშუალო მაჩვენებელი;
- არაკომერციული ინვესტიციები - გულისხმობს კაპიტალის ჩადებას საინვესტიციო პროექტებში, რომელთათვისაც ინვესტორი არ ელის შემოსავლის მიღებას; ეს ეხება პირველ რიგში სოციალურ და გარემოსდაცვით პროექტებს.

საინვესტიციო რისკის დონის მიხედვით, დაყოფა მნიშვნელოვანია, ვინაიდან საინვესტიციო საქმიანობა ხორციელდება გაურკვევლობის პირობებში. ამ საფუძველზე შეიძლება გამოიყოს დაბალი რისკის, საშუალო და მაღალი რისკის მქონე ინვესტიციები. საბაზრო რისკის საშუალო დონე გამოიყენება როგორც ჯგუფისთვის ინვესტიციების მიკუთვნების კრიტერიუმი.³

რეპროდუქციის თვალსაზრისით, ასევე მნიშვნელოვანია მთლიანი ინვესტიციების, სარემონტო ინვესტიციების და წმინდა ინვესტიციების გამოყოფა.

- მთლიანი ინვესტიციები წარმოადგენს ინვესტიციების მთლიან წყებას, რომელიც მიზნად ისახავს ძირითადი საშუალებების და არამატერიალური აქტივების რეპროდუქცირებას გარკვეული პერიოდის განმავლობაში.

³ ბლანკი ი.ა., „ინვესტიციის მენეჯმენტი: სასწავლო კურსი“, კიევი, 2009, გვ. 167

- სარემონტო ინვესტიციებს ახასიათებს ინვესტიციების მოცულობას ძირითადი პერიოდისა და არამატერიალური აქტივების მარტივ რეპროდუქცირებაში გარკვეული პერიოდის განმავლობაში.
- წმინდა ინვესტიცია გულისხმობს ძირითადი კაპიტალისა და არამატერიალური აქტივების გაფართოებულ რეპროდუქციაში ჩადებულ კაპიტალს. წმინდა ინვესტიცია წარმოიქმნება მთლიანი ინვესტიციის მოცულობის შემცირებით სარემონტო ინვესტიციის ოდენობით.

კაპიტალის მოზიდვის რეგიონული წყაროების მიხედვით, განასხვავებენ შიდა (ეროვნულ) ინვესტიციებს და უცხოურ ინვესტიციებს. შიდა ინვესტიციებს ახორციელებენ რეზიდენტები (იურიდიული და ფიზიკური პირები), უცხოურ ინვესტიციებს - არარეზიდენტების (იურიდიული და ფიზიკური პირები) ხარჯებით, აგრეთვე უცხო სახელმწიფოები, საერთაშორისო ორგანიზაციები.

როგორც ჩანს, ინვესტიციის ორგანიზაციული ფორმა ასევე მნიშვნელოვანი კლასიფიკაციის მახასიათებელია. ამ საფუძველზე გამოიყოფა საინვესტიციო პროექტი და საინვესტიციო პორტფელი.

- საინვესტიციო პროექტი არის ინვესტიციების განხორციელების გეგმა, მათი მიზანშეწონილობის, მოცულობის, ვადების გასამართლებლად და მოიცავს საინვესტიციო საქმიანობის დასრულებული ობიექტის მიღებას.
- საინვესტიციო პორტფელი არის მიზანმიმართულად ფორმირებული რეალური (ფინანსური) ინვესტიციის ობიექტი, რომელიც განკუთვნილია ინვესტიციისთვის საწარმოს სტრატეგიის შესაბამისად. ეს დაყოფა მნიშვნელოვანია, ვინაიდან გამოიყენება ინვესტიციების სხვადასხვა მენეჯმენტი და დაფინანსების სხვადასხვა მეთოდი.

რეალურ ინვესტიციებს, რომლებსაც ძირითადად კაპიტალური ინვესტიციები წარმოადგენს, გადამწყვეტი მნიშვნელობა აქვს ეკონომიკური ზრდისა და წარმოების ეფექტურობის ზრდისთვის.

კაპიტალური ინვესტიციები წარმოადგენს ინვესტიციებს ძირითად აქტივებში, მათ შორის ახალი მშენებლობის, გაფართოების, რეკონსტრუქციისა და არსებული საწარმოების ტექნიკური რეკონსტრუქციის, მანქანების, აღჭურვილობის, ხელსაწყოების, ინვენტარიზაციის, საპროექტო და საკვლევო სამუშაოების და სხვა მრავალი ხარჯების ჩათვლით.⁴

განასხვავებენ კაპიტალის ინვესტიციების რეპროდუქციულ, ტექნოლოგიურ, დარგობრივ სტრუქტურას.

- რეპროდუქციის სტრუქტურა - ამ საფუძველზე, კაპიტალური ინვესტიციები გამოიყოფა არსებული წარმოების ახალი მშენებლობის, გაფართოების, რეკონსტრუქციისა და ტექნიკური აღჭურვილობისთვის. ახალი მშენებლობა არის ახლად შექმნილი საწარმოების და ორგანიზაციების ძირითადი დამხმარე მიზნების ან ახალი წარმოებების კომპლექსი, რომელსაც ექსპლუატაციაში მიღების შემდეგ ექნება დამოუკიდებელი ბალანსი. ასევე შედის საწარმოს მშენებლობა ლიკვიდირებული საწარმოს შესაცვლელად, რომლის ფუნქციონირება მოგვიანებით მიზანშეწონილად იქნა ცნობილი ტექნიკური, ეკონომიკური ან გარემო პირობების გამო.

არსებული საწარმოების გაფართოება არის დამატებითი საამქროების, საწარმოო ობიექტების მშენებლობა არსებულ საწარმოში, ასევე ახალი ფილიალების, საწარმოო ობიექტების მშენებლობა, რომლებიც ექსპლუატაციაში მიღების შემდეგ აღარ იქნება დამოუკიდებელ ბალანსზე.

არსებული საწარმოების რეკონსტრუქცია მოიცავს ძირითადი, დამხმარე და მომსახურების მიზნების სრულ ან ნაწილობრივ რეორგანიზაციას (როგორც წესი, არსებული შენობებისა და ნაგებობების გაფართოების გარეშე), რაც დაკავშირებულია წარმოების გაუმჯობესებასთან, ტექნიკური დონის ამაღლებასთან, წარმოების

⁴ ლებედევი ა.კ., „უცხოური ინვესტიციების მოზიდვა: ფაქტები, პრობლემები, გადაჭრის გზების მიდგომები“, 2008, გვ. 90

შესაძლებლობების გასაზრდელად, გაუმჯობესებით, ასევე გაუმჯობესდეს სამუშაო პირობები და გარემო პირობები.⁵

ტექნიკური გადამუშავება არის ინდივიდუალური ინდუსტრიების ტექნიკური დონის გაუმჯობესების ღონისძიებათა ერთობლიობა, სემინარები, რომლებიც დაფუძნებულია უფრო მოწინავე ტექნიკისა და ტექნოლოგიების დანერგვაზე, წარმოების მექანიზაციაზე და ავტომატიზაციაზე, მოძველებული აღჭურვილობის შეცვლაზე, აგრეთვე ზოგადი ეკონომიკის გასაუმჯობესებლად.

რაც უფრო მეტია ძირითადი საშუალებების აქტიური ნაწილის ხარჯების წილი, მით უფრო ეფექტურია ტექნოლოგიური სტრუქტურა.

კაპიტალის ინვესტიციების დარგობრივი სტრუქტურა გულისხმობს მათ დაყოფას მშენებარე ობიექტების დანიშნულების შესაბამისად, მაგალითად:

- სამრეწველო ობიექტების მშენებლობა;
- სოფლის მეურნეობის ობიექტების მშენებლობა;
- სატრანსპორტო და საკომუნიკაციო საშუალებების მშენებლობა;
- საცხოვრებლის მშენებლობა;
- სოციალური ობიექტების მშენებლობა;
- გეოლოგიური საძიებო სამუშაოები.

აუცილებელია კაპიტალური ინვესტიციების ობიექტების და კაპიტალური ინვესტიციების სახით განხორციელებული საინვესტიციო საქმიანობის საგნების გამოყოფა.

კაპიტალის ინვესტიციის ობიექტებია სხვადასხვა სახის უძრავი ქონება, გარდა კანონით დადგენილი შეღავათებისა.

ინვესტიციების დასადგენად რეპროდუქციული მიდგომის გამოყენება საშუალებას გვაძლევს ვისაუბროთ მათ ორმაგ ხასიათზე:

- იმოქმედოს, როგორც საინვესტიციო რესურსები, რომლებიც ასახავს გამოუყენებელი შემოსავლის რაოდენობას მოხმარებისთვის;

⁵ ბოლიუხი ა.ი., „უცხოური ინვესტიციების სამართლებრივი რეჟიმი“, 2006, გვ. 45

- ინვესტიციები არის ხარჯები სამეწარმეო საქმიანობის ობიექტებში, კაპიტალის ღირებულების გაზრდის მიზნით.

რესურსების თვალსაზრისით, ინვესტიციები არსებობს როგორც მატერიალურ, ფულადი ფორმით, ასევე საკუთრების უფლებებისა და სხვა ღირებულებების სახით. სინამდვილეში, ისინი წარმოადგენენ დაგროვების მიზნით მიღებულ შემოსავალს. ხარჯების თვალსაზრისით, ინვესტიციები ახასიათებს ინვესტიციების მიმართულებებს და მოქმედებს, როგორც ინვესტიციური საქმიანობის ობიექტები. ისინი შეიცავენ:

- ძირითადი კაპიტალი;
- საბრუნავი კაპიტალი;
- ფასიანი ქაღალდები და მიზნობრივი ფულადი დეპოზიტები;
- არამატერიალური აქტივები.

ინვესტიციების განხორციელების პროცესში, საინვესტიციო ობიექტი რესურსის ფორმიდან გარდაიქმნება ინვესტიციად. ინვესტიციების გამოყენების შედეგად იქმნება შემოსავალი, რომელიც წარმოადგენს ციკლის საინვესტიციო რესურსების წყაროს.

ინვესტიციის პროცესი არის ეტაპების, მოქმედებებისა და ოპერაციების თანმიმდევრობა საინვესტიციო საქმიანობის განსახორციელებლად. ინვესტიციის პროცესის კონკრეტული კურსი დამოკიდებულია ინვესტიციის ობიექტზე. შესაბამისად, ინვესტიციის პროცესის ეტაპების დელიმიტაცია ძირითადად განისაზღვრება ინვესტიციის ტიპების მიხედვით. პირველ რიგში, საუბარია რეალურ და ფინანსურ ინვესტიციებზე.

შემდეგი ორი ეტაპი შეიძლება გამოიყოს, როგორც ინვესტიციის პროცესის ძირითადი ეტაპები:

1. ინვესტიციის შესახებ გადაწყვეტილების მიღება;
2. ინვესტიციების განხორციელება.

პირველი ეტაპი ჩვეულებრივ იყოფა რიგ დამოუკიდებელ ფაზებად (ქვე-ეტაპებად), რომლებიც დამახასიათებელია როგორც რეალური, ისე ფინანსური ინვესტიციების განსახორციელებლად. ამ ფაზების რაოდენობა შეიძლება განსხვავებული იყოს, თუმცა შემდეგი სამი ყველაზე ტიპურს შეიძლება მივაკუთვნოთ:

1. საინვესტიციო მიზნების ფორმირება
2. ინვესტიციის მიმართულებების განსაზღვრა
3. კონკრეტული საინვესტიციო ობიექტების შერჩევა

ინვესტიციის პროცესს აქვს სისტემის ყველა მახასიათებელი: ის ყოველთვის მოიცავს სუბიექტს (ინვესტორს), ობიექტს (ინვესტიციის ობიექტს), მათ შორის კავშირს (ინვესტიციას შემოსავლის მისაღებად) და იმ გარემოს, სადაც ისინი არსებობენ (ინვესტიციის გარემო).

ამავე დროს, კავშირი მოქმედებს, როგორც სისტემის ფორმირების ფაქტორი, ვინაიდან ის აერთიანებს ყველა დანარჩენ ელემენტს ერთ მთლიანობაში. სისტემატური მიდგომა საშუალებას იძლევა სრულყოფილად აღიწეროს ინვესტიციის პროცესის არსი და ძირითადი ცნებების ეფექტური განმარტებები.

ინვესტიციის პროცესი არის ინვესტორის მოზიდვის პროცესი, რომელიც სპეციფიკურია გარკვეული საინვესტიციო გარემოსათვის, ინვესტიციის გზით მართვადი საინვესტიციო შემოსავლის მიღების მიზნით.⁶

საინვესტიციო გარემო არის საქმიანობის ერთი ან მრავალჯერადი დარგი, რომელიც ძირითადად განსაზღვრავს ინვესტიციის პროცესის სპეციფიკასა და საგანს.

ინვესტიცია არის ინვესტორის ფინანსური მოქმედება ინვესტიციის ობიექტში, რაც მას ამ ობიექტის საქმიანობის მონაწილედ აქცევს, ხოლო ინვესტიციის შინაარსი განსაზღვრავს ინვესტორის კავშირის ხასიათს ინვესტიციის ობიექტთან და ამ ობიექტზე ზემოქმედების შესაძლო გზებს. ინვესტიციები შეიძლება იყოს არა მხოლოდ ფინანსური, არამედ, მაგალითად, მენეჯერული ან სამეცნიერო.

⁶ ბოჩაროვი ვ.ვ., „ინვესტიციების მენეჯმენტი“, პეტერბურგი, 2009, გვ. 187

განვიხილოთ, რა არის ინვესტიციის შიდა წყარო:

- მოგება - როგორც ინვესტიციის წყარო. საწარმოები ცდილობენ ფინანსური რესურსის ნაკლებობის კომპენსაცია მოახდინონ თავიანთი პროდუქციის ფასების გაზრდით. ამასთან, ფასების გაზრდის შედეგად, საწარმოები განიცდიან მოთხოვნის შეზღუდვას, რაც იწვევს პროდუქციის რეალიზაციის პრობლემებს და, შესაბამისად, წარმოების შემცირებას. ამან შეიძლება ბევრი ბიზნესი გაკოტრების პირას მიიყვანოს.

მთავრობა იღებს ზომებს, რაც საწარმოებს გაუადვილებს ინდუსტრიული განვითარებისათვის აუცილებელი ფინანსური რესურსების ფორმირებას, მით უმეტეს, რომ დღეს ისინი ეკონომიკაში ინვესტიციების ერთ-ერთი ძირითადი წყაროა.

მნიშვნელოვანია კაპიტალის ღირებულება, რომელიც გამოყოფილია მისი მატერიალური მახასიათებლებისგან (შენობები, ნაგებობები, მოწყობილობები, აპარატურა და ა.შ.).

სახელმწიფო ბიუჯეტის დეფიციტი არ იძლევა იმედისმომცემი ინვესტიციების პრობლემების მოგვარებას ცენტრალიზებული დაფინანსების წყაროების ხარჯზე. შეზღუდული საბიუჯეტო სახსრებით, როგორც ინვესტიციის პოტენციური წყარო, სახელმწიფო იძულებული გახდება შეუქცევადი ბიუჯეტური დაფინანსებიდან გადავიდეს სესხებზე.⁷

შეღავათიანი სესხების მიზნობრივი გამოყენების კონტროლი უკვე გამკაცრებულია. სესხის დაფარვის გარანტიების უზრუნველსაყოფად, დაინერგა უძრავი ქონების, განსაკუთრებით მიწის ნაკვეთების დაგირავების სისტემა. ამის იურიდიულ საფუძველს ქმნის კანონი გირაოს შესახებ.

სახელმწიფო ცენტრალიზებული ინვესტიციები, როგორც წესი, მიმართულია შეზღუდული რაოდენობის რეგიონული პროგრამების განხორციელებაზე, განსაკუთრებით ეფექტური სტრუქტურის ფორმირების ობიექტების შექმნაზე,

⁷ გიტმანი ლ., „ინვესტიციის საფუძვლები“, 2002, გვ.276

ინფრასტრუქტურის მოვლაზე, ბუნებრივი კატასტროფების, საგანგებო სიტუაციების შედეგების დაძლევისა და ყველაზე მწვავე სოციალური პრობლემების მოგვარებაზე.

კრიზისის დაძლევის ეტაპზე, ბიუჯეტის დაფინანსების პრიორიტეტული მიმართულებებია:

- სახელმწიფო ინვესტიციების გამოყოფა ძირითადი ნედლეულისა და სოფლის მეურნეობის რეგიონების განვითარების სტიმულირებისთვის, რომლებიც უზრუნველყოფენ საკვებისა და საწვავისა და ენერგეტიკული პრობლემების მოგვარებას;
- კვლევისა და წარმოების პოტენციალის შენარჩუნება;
- სუბსიდიების გამოყოფა სოციალური მიზნებისთვის განუვითარებელ რაიონებში, მოსახლეობის ცხოვრების ძალიან დაბალი დონით, რომელსაც არ შეუძლია შეაჩეროს პროცესი.

გრძელვადიანი სესხები, განსაკუთრებით ახალბედა მეწარმეობის ფონზე, შეიძლება გახდეს ინვესტიციების ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი წყარო. უნდა ითქვას, რომ გრძელვადიანი სესხების მნიშვნელობა უდიდესია საქართველოში წარმოების განვითარებისათვის, რომელიც კატასტროფულ მდგომარეობაშია.

გრძელვადიანი საბანკო სესხები, ძირითადად, მიზნად ისახავს ეკონომიკაში სტრატეგიული მიზნების გადაჭრას. ისინი ხელს უწყობენ წარმოების ეტაპობრივ ზრდას და, შედეგად, ქვეყნის ეკონომიკის მთლიან აღდგენას. საჭიროა ინვესტიციის ბანკების შექმნა, რომლებიც იზრუნებენ კაპიტალური ინვესტიციების დაფინანსებასა და გრძელვადიან სესხებზე. ამასობაში, მთავრობა იძულებულია დააფინანსოს საჭირო პროგრამები ბიუჯეტიდან.

საქართველოში შესაძლებელია ინვესტიციების განხორციელება უცხოური კაპიტალის (ერთობლივი საწარმო) საწარმოს შექმნით:

- უცხოელი ინვესტორების, მათი ფილიალებისა და წარმომადგენლობების სრულ საკუთრებაში მყოფი საწარმოების შექმნა;

- უცხოელი ინვესტორის მიერ საწარმოების, ქონების კომპლექსების, შენობების, სტრუქტურების, საწარმოების წილების, აქციების, ობლიგაციების და სხვა ფასიანი ქაღალდების საკუთრების შეძენა;
- მიწის და სხვა ბუნებრივი რესურსების გამოყენების უფლების შეძენა, აგრეთვე საკუთრების სხვა უფლებები და ა.შ.
- სესხების, კრედიტების, ქონებისა და საკუთრების უფლების უზრუნველყოფა და ა.შ.

პრობლემაა უცხოური კაპიტალის ეფექტური შემოდინების სტიმულირება. ამასთან დაკავშირებით ჩნდება ორი კითხვა: პირველ რიგში, რომელ სფეროებში უნდა იყოს შემოდინება, და მეორე, რომელ სექტორებში და რა ფორმებით უნდა მოიზიდოს იგი.

უცხოური კაპიტალის მოზიდვა შესაძლებელია როგორც კერძო უცხოური ინვესტიციების, პირდაპირი და პორტფელის ინვესტიციების, ასევე სესხების სახით. მიღებულია პირდაპირი ინვესტიციების გაგება, როგორც კაპიტალური ინვესტიციები სხვა ქვეყნებში რეალურ აქტივებში (წარმოებაში), რომელთა მენეჯმენტში მონაწილეობს ინვესტორი.⁸

ინვესტიციები პირდაპირად შეიძლება ჩაითვალოს, თუ უცხოელი ინვესტორი ფლობს კომპანიის აქციების არანაკლებ 25%-ს, ან მათ საკონტროლო პაკეტს, რომელთა ოდენობა შეიძლება იცვლებოდეს საკმაოდ ფართო სპექტრში, რაც დამოკიდებულია აქციონერთა შორის აქციების განაწილებაზე.

პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები უფრო მეტია, ვიდრე მხოლოდ ინვესტიციების დაფინანსება ეკონომიკაში, თუმცა თავისთავად ეს საქართველოსთვის ძალზე აუცილებელია. პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები ასევე წარმოადგენს ქართული საწარმოების პროდუქტიულობისა და ტექნიკური დონის გაუმჯობესების საშუალებას.

⁸ დენიელი დ., „საერთაშორისო ბიზნესი: გარემო და საქმიანი ოპერაციები“, 2008, გვ. 91

საქართველოში, თავისი კაპიტალის განთავსებით, უცხოურ კომპანიას მოაქვს ახალი ტექნოლოგიები, წარმოების ორგანიზების ახალი გზები და მსოფლიო ბაზარზე პირდაპირი წვდომა. პორტფელის ინვესტიციებს ჩვეულებრივ უწოდებენ კაპიტალდაბანდებებს უცხოური საწარმოების აქციებში, რომლებიც არ აძლევენ მათ კონტროლის უფლებას, უცხო ქვეყნის ობლიგაციებსა და სხვა ფასიან ქაღალდებში და საერთაშორისო მონეტარული და ფინანსური ორგანიზაციებში.

რეალური ინვესტიციები არის კაპიტალური ინვესტიციები მიწის, უძრავი ქონების, მანქანებისა და აღჭურვილობის, სათადარიგო ნაწილების და ა.შ. რეალური ინვესტიცია ასევე მოიცავს საბრუნავი კაპიტალის ხარჯებს.

ინვესტიციების ორი ტიპი (პირდაპირი და პორტფელი) განპირობებულია მსგავსი, მაგრამ არა იგივე მოტივებით. ორივე შემთხვევაში ინვესტორს სურს მიიღოს მოგება მომგებიანი კომპანიის აქციების ფლობით.

ამასთან, ინვესტიციების განხორციელებისას, ინვესტორი არ არის დაინტერესებული კომპანიის მენეჯმენტით, არამედ მომავალი დივიდენდებიდან შემოსავლის მიღებით. პირდაპირი ინვესტიციების განხორციელებით, უცხოელი ინვესტორი (როგორც წესი, მსხვილი კომპანია) ცდილობს საწარმოს მენეჯმენტის აღებას.

ინვესტიციების ჩადებით, იგი თვლის, რომ საქართველოს ყველაზე შესაფერისი ადგილია მისი პროდუქციის გამოსაცემად, რომელიც გაიყიდება ან საქართველოს სამომხმარებლო ბაზარზე (მაკდონალდსის რესტორნების მაგალითი), ან მსოფლიო ბაზარზე (როგორც ეს ხდება უცხოური ინვესტიციების შემთხვევაში).

საქართველომ ყველა ღონე უნდა იხმაროს, რომ ორივე ტიპის ინვესტიცია მოიზიდოს, რადგან თითოეული მათგანი ხელს უწყობს ეკონომიკის პროდუქტიული ძალის მომავალში ზრდას.

1.2 სახელმწიფოს მიდგომები და საინვესტიციო პოლიტიკა

საინვესტიციო საქმიანობის სახელმწიფო რეგულირება არის სახელმწიფო მიდგომებისა და გადაწყვეტილებების ერთობლიობა, რომელიც მოცემულია კანონმდებლობაში, ორგანიზაციულ და სამართლებრივ ფორმებში, რომლის ფარგლებშიც ინვესტორი მოქმედებს.

რეგულირება გამოიხატება სახელმწიფო ინვესტიციების პირდაპირ მენეჯმენტში: გადასახადის განაკვეთებისა და საგადასახადო წახალისების დიფერენცირებით, ფინანსური დახმარება გრანტების, სუბსიდიების, საბიუჯეტო სესხების, შეღავათიანი სესხების, ფინანსური და საკრედიტო პოლიტიკის, ფასების, ფასიანი ქაღალდების ემისიის სახით.

ეკონომიკის მარეგულირებელი ფუნქციების შესასრულებლად, სახელმწიფო იყენებს როგორც ეკონომიკურ (არაპირდაპირი), ისე ადმინისტრაციული (პირდაპირი) მეთოდების გავლენას საინვესტიციო საქმიანობებზე და ქვეყნის ეკონომიკაზე შესაბამისი საკანონმდებლო აქტებისა და რეგულაციების გამოქვეყნებისა და შესწორების გზით, აგრეთვე საინვესტიციო პოლიტიკის საშუალებით.

საინვესტიციო საქმიანობის სახელმწიფო რეგულირების ფორმებისა და მეთოდების არსი შემდეგია:

1. საინვესტიციო საქმიანობის სახელმწიფო რეგულირება, რომელიც ხორციელდება კაპიტალური ინვესტიციების სახით, ხორციელდება საქართველოს სახელმწიფო ხელისუფლების მიერ.
2. საინვესტიციო საქმიანობის სახელმწიფო რეგულირება შეიძლება განხორციელდეს ფორმებისა და მეთოდების გამოყენებით, საქართველოს კანონმდებლობის შესაბამისად.

ინვესტორების საქმიანობის დასარეგულირებლად, სახელმწიფო იყენებს შემდეგ მეთოდებს:

- კონტროლი სახელმწიფო ნორმებისა და სტანდარტების შესაბამისობაზე, აგრეთვე სავალდებულო სერტიფიკაციის წესების დაცვაზე; საინვესტიციო

საქმიანობის სუბიექტები ვალდებული არიან დაიცვან საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი ნორმები და სტანდარტები.

ცალკე შეიძლება ვისაუბროთ საინვესტიციო საქმიანობის რეგულირების შემდეგ ფორმებსა და მეთოდებს:

- ადგილობრივი გადასახადების გადახდაში საინვესტიციო საქმიანობის სუბიექტებისთვის წახალისების დაწესება;
- ინვესტორთა ინტერესების დაცვა;
- საინვესტიციო საქმიანობის სუბიექტებისთვის მიწის და სხვა ბუნებრივი რესურსების გამოყენების შეღავათიანი პირობების მინიჭება, რომლებიც მუნიციპალურ საკუთრებაშია, რაც არ ეწინააღმდეგება კანონმდებლობას;
- მოსახლეობის სახსრებისა და სხვა არასაბიუჯეტო სახსრების გამოყენების გაფართოება საცხოვრებლის მშენებლობისა და სოციალური და კულტურული ობიექტების მშენებლობისთვის;
- ადგილობრივი თვითმმართველობების უშუალო მონაწილეობა კაპიტალური ინვესტიციების სახით განხორციელებულ საინვესტიციო საქმიანობაში;
- მუნიციპალიტეტების მიერ განხორციელებული საინვესტიციო პროექტების შემუშავება, დამტკიცება და დაფინანსება;
- ადგილობრივი ბიუჯეტის სახსრების კონკურენტულ საფუძველზე განთავსება საინვესტიციო პროექტების დასაფინანსებლად.
- მუნიციპალური სესხების გაცემა კანონმდებლობის შესაბამისად;
- დროებით შეჩერებული და მოსალოდნელი სამშენებლო პროექტებისა და მუნიციპალიტეტის საკუთრებაში არსებული ობიექტების საინვესტიციო პროცესში მონაწილეობა
- ფინანსური დახმარების გაწევა გრანტების, სუბსიდიების, სუბსიდირების, საბიუჯეტო სესხების სახით გარკვეული ტერიტორიების, მრეწველობის, განვითარებისათვის;

- ფინანსური და საკრედიტო პოლიტიკის, საფასო პოლიტიკის (ფასიანი ქაღალდების ემისიის ჩათვლით) და ამორტიზაციის პოლიტიკის გატარება.⁹

საინვესტიციო პროცესების სახელმწიფო რეგულირების მექანიზმი წარმოადგენს სამეწარმეო სუბიექტების საინვესტიციო პოლიტიკაზე სახელმწიფო გავლენის ინსტრუმენტებისა და მეთოდების ერთობლიობას.

საინვესტიციო საქმიანობის მოწესრიგებით, სახელმწიფო ასრულებს შემდეგ ფუნქციებს:

- პარამეტრი (მიზნის დასახვა);
- მობილიზაცია;
- მასტიმულირებელი;
- მაკონტროლებელი.

სახელმწიფოს ფუნქციაა სტრატეგიული მიზნებისა და პრიორიტეტების განსაზღვრა, შემდეგი პერიოდის საინვესტიციო პოლიტიკის მიზნების დასახვაში. მიზნებისა და პრიორიტეტების სტრუქტურის ფორმირება გულისხმობს შედეგების ანალიზს, ყველაზე მწვავე სოციალურ-ეკონომიკური და პოლიტიკური პრობლემების იდენტიფიცირებას, სახელმწიფოს მხრიდან მათი გადაჭრის ყველაზე აქტიური ღონისძიებების განსაზღვრას.

სახელმწიფოს სამობილიზაციო ფუნქციაა ინვესტიციური რესურსების წყაროების ძიება, მათი მოზიდვის გზების განსაზღვრა დაკისრებული ამოცანების გადასაჭრელად.

ამ ფუნქციის განხორციელება ასოცირდება საინვესტიციო რესურსების მოძრაობის რეგულირებასთან, მათ განაწილებასთან და ეროვნული ეკონომიკის სტრუქტურულ ერთეულებს შორის გადანაწილებასთან.

ამ ფუნქციის განხორციელების ძირითადი ინსტრუმენტებია მონეტარული პოლიტიკა, დაბეგვრა, საბიუჯეტო პოლიტიკა, საბიუჯეტო სახსრების რეგულირება.

⁹ ერშოვი მ., „2008 წლის კრიზისი: „სიმართლის მომენტი“ გლობალური ეკონომიკისთვის და ახალი შესაძლებლობები“, 2008, გვ. 87

სახელმწიფოს მასტიმულირებელი ფუნქცია მიზნად ისახავს საინვესტიციო პოლიტიკის ძირითადი პრიორიტეტული ამოცანების უპირობო და დაჩქარებულ გადაწყვეტას. ეს ფუნქცია ხორციელდება საგადასახადო და ფინანსური წახალისების გზით (სუბსიდიები), ოფშორული ზონების შექმნა, საკრედიტო და ფასდაკლების (პროცენტის) პოლიტიკა და სხვა ინსტრუმენტები.

თანამედროვე საინვესტიციო პოლიტიკის შინაარსიდან უნდა გამოიყოს ორი ტიპის საქმიანობა და, შესაბამისად, საქმიანობის ორი ფორმა: სტრატეგია და ტაქტიკა.

სტრატეგია არის ქვეყნის გრძელვადიანი კურსი, რომელიც მიზნად ისახავს მასშტაბური ეროვნული ეკონომიკური (მაკროეკონომიკური) პრობლემების გადაჭრას.

სტრატეგიის ელემენტები მოიცავს:

- გრძელვადიანი მიზნებისა და ამოცანების დასახვა, ინვესტიციების სახელმწიფო რეგულირების პრინციპებისა და პრიორიტეტების დასაბუთება;
- გრძელვადიანი ინვესტიციების ძირითადი წყაროებისა და რეზერვების განსაზღვრა;
- ინვესტიციების გამოყენების მიმართულებებისა და მეთოდების დასაბუთება (მიზნების მიღწევის მიმართულებები)

„ტაქტიკის“ ცნება გამოხატავს ტექნიკის (მეთოდების), ინსტრუმენტების, მენეჯმენტის საქმიანობის ფორმებს, რომელთა დახმარებით მენეჯმენტის სუბიექტები წყვეტენ სტრატეგიულ პრობლემებს. ტაქტიკა სტრატეგიისგან განსხვავდება სამი ფორმით:

- ის უზრუნველყოფს ოპერატიული მიზნებისა და ამოცანების მოგვარებას მოკლევადიან პერიოდში;
- ყურადღებას ამახვილებს თითოეული კონკრეტული სტრატეგიული ამოცანის სპეციფიკური, ყველაზე ეფექტური გადაწყვეტის ძიებაზე;
- იყენებს ოპერაციულ საშუალებებს (ინსტრუმენტებს) და გავლენის ფორმებს ინვესტორების ქცევაზე.

ზოგადად, სახელმწიფოს ეკონომიკური ტაქტიკა ინვესტიციების რეგულირების სფეროში წარმოადგენს სტრატეგიის გაგრძელებას და დამატებას, მის ლოგიკურ დასკვნას. საინტერესოა განვიხილოთ რამდენიმე უცხო ქვეყნის მაგალითი:

საინვესტიციო საქმიანობა შეერთებულ შტატებში რეგულირდება საინვესტიციო კრედიტის მექანიზმით - ფასდაკლება მოგებაზე, რომელიც მიმართულია კაპიტალდაბანდებაში.

1980-იანი წლების შუა პერიოდში აშშ-ს საგადასახადო სისტემამ, ინოვაციებისა და ინვესტიციების სტიმულირების მექანიზმებმა კიდევ ერთი რეფორმა განიცადა. რეფორმის (საგადასახადო კანონი 1987 წლის) მიზანი იყო საბაზრო მექანიზმის გააქტიურება და კაპიტალის ნაკადების რაციონალური სტრუქტურის ფორმირების პირობების შექმნა.¹⁰

ამ კანონის კონცეფცია, რომელიც ჯერ კიდევ ძალაშია, მიზნად ისახავს ყველა სახის მეწარმეობის თანაბარი პირობების შექმნას, აგრეთვე საგადასახადო ზეწოლის შემცირებას ბიუჯეტის მნიშვნელოვანი დანაკარგების გარეშე.

ზოგადად, ბოლო 20 წლის განმავლობაში განვითარებულ ქვეყნებში საინვესტიციო საქმიანობის სახელმწიფო რეგულირება მიზნად ისახავდა ეკონომიკის რესტრუქტურირებას, რეგიონალური ხელისუფლების როლისა და პასუხისმგებლობის გაზრდას.

ადგილობრივი ხელისუფლება მნიშვნელოვან როლს ასრულებს რეგიონული დაგეგმვისა და ტერიტორიების ზონირების, საინვესტიციო პროგრამების მენეჯმენტში. ისინი, ვინც განიხილავენ ინვესტორებისა და ბიზნეს პარტნიორების მოზიდვის საკითხებს.

ესპანეთის კანონმდებლობა ითვალისწინებს კომერციული საწარმოების სხვადასხვა ფორმას, რომელთაგან ყველა შეიძლება გამოყენებულ იქნას უცხოელი ინვესტორების

¹⁰ ივასენკო ა.გ., „ინვესტიციები: დაფინანსების წყაროები და მეთოდები“, 2007, გვ. 41

მიერ. უნდა აღინიშნოს, რომ, ხშირ შემთხვევაში, კანონი მხოლოდ მინიმალურ სტანდარტებს ან ზოგად წესებს ითვალისწინებს.

ხელშეკრულება ესპანეთის ევროკავშირში გაწევრიანების შესახებ ითვალისწინებს გარდამავალ პერიოდს, რომლის განმავლობაშიც უნდა განხორციელდეს უცხოური ინვესტიციების და სავალუტო კონტროლის შესახებ ევროკავშირის კაპიტალის მოძრაობის მარეგულირებელი აქტები.

ევროკავშირის 1988 წლის 24 ივნისის გადაწყვეტილებასთან დაკავშირებით კაპიტალის ნაკადების ლიბერალიზაციის შესახებ, ესპანეთმა 1988-1990 წლებში, მიიღო არაერთი საკანონმდებლო დოკუმენტი ევროკავშირის ქვეყნებიდან უცხოური რესურსების შემოდინების ლიბერალიზაციის შესახებ. ამ განკარგულებაში მითითებულია, რომ საზღვარგარეთიდან შემოსავლები და გადასახადები ხორციელდება თავისუფლად, უცხოური ინვესტიციების აქტებზე ზემოქმედების გარეშე, რომლებიც ექვემდებარება წინასწარ ადმინისტრაციულ კონტროლს.

შეიქმნა სპეციალური პროცედურა ეროვნული თავდაცვის, რადიოსა და ტელევიზიის, საჰაერო ტრანსპორტისა და თამაშების სფეროში უცხოური ინვესტიციების რეგულირებისთვის.¹¹

კანონმდებლობა ითვალისწინებს ადმინისტრაციულ ორგანოებისათვის, განახორციელონ კონტროლი პირდაპირ უცხოურ ინვესტიციებზე, როდესაც უცხოური მონაწილეობა აღემატება ესპანური ფირმის კაპიტალის 50%-ს. უცხოური ინვესტიციები და მათი ლიკვიდაცია ექვემდებარება დარეგისტრირებას ესპანეთის ეკონომიკისა და ფინანსთა სამინისტროს ინვესტიციების რეესტრში.

ინდოეთის მთავრობამ მიზნად დაისახა ნაბიჯების გადადგმა ქვეყნის ეკონომიკის განვითარების დაჩქარებისა და მსოფლიო ეკონომიკურ ურთიერთობებში ინტეგრაციისკენ გასული საუკუნის 90-იანი წლების დასაწყისში განხორციელებული

¹¹ „ინვესტიციის პოლიტიკა: სახელმძღვანელო“, 2007, გვ. 81

ეკონომიკური რეფორმების და ეკონომიკური ლიბერალიზაციის პოლიტიკის საფუძველზე. მთავარი წარმატება - შეიქმნა ხელსაყრელი ინვესტიციის პირობები.

საბაზრო რეფორმების შედეგად საგრძნობლად შემცირდა მოთხოვნები საწარმოო საქმიანობის ლიცენზირებისთვის, მოიხსნა შეზღუდვები ერთობლივი საწარმოების შექმნისა და წარმოების გაფართოების შესახებ, შეიქმნა მკაფიო საკანონმდებლო, საგადასახადო, ფინანსური და საბაჟო წესები.

ამრიგად, უცხოური კაპიტალისთვის გაიხსნა ინდოეთის უზარმაზარი მატერიალური და ადამიანური რესურსები, საბანკო სექტორი, ფასიანი ქაღალდების ბაზარი და სამრეწველო და სოფლის მეურნეობის წარმოების ტექნოლოგიები.

ინდოეთის მთავრობის მიერ უცხოური ინვესტიციების მოზიდვის მიზნით გატარებული ძირითადი ღონისძიებებიდან, განსაკუთრებით დადებითი როლი ითამაშა 1999 წელს მიღებულმა კანონმა - კანონი სავალუტო რეგულირების შესახებ, რამაც ხელი შეუწყო ქვეყანაში უცხოური ინვესტიციების მოზიდვას, ვინაიდან კანონის ერთ-ერთი მთავარი მუხლი არის ინვესტირებული კაპიტალის რეპატრიაციის ნებართვა და ნებისმიერი უცხოური ვალუტის უცხოეთში გადატანა.

ინდოეთის მთავრობა მიესალმება ინვესტიციების განხორციელებას ინდოეთის ეკონომიკის ისეთ სექტორებში, როგორცაა ენერჯეტიკა, ინფრასტრუქტურული პროექტები, მანქანათმშენებლობა, ინფორმაციული ტექნოლოგია, ფარმაცევტული პროდუქტები, ნავთობის, გაზისა და ქვეყნის ნავთობქიმიური კომპლექსები, აგრეთვე სხვა ინდუსტრიები.

1985 წლიდან საფრანგეთის მთავრობა აწარმოებს საგარეო ინვესტიციების თანმიმდევრული ლიბერალიზაციის პოლიტიკას. ეს პოლიტიკა მიზნად ისახავს ქვეყანაში კაპიტალის ინვესტიციების მოზიდვას, რაც ხელს შეუწყობს მოწინავე, ინტენსიური ინდუსტრიების განვითარებას, ექსპორტის გაფართოებას და ახალი სამუშაო ადგილების შექმნას.

ზოგადი კონტროლი უცხოურ ინვესტიციებზე საფრანგეთში ევალეზა ეკონომიკის სამინისტროს. მაგრამ პირდაპირი და ძირითადი ორგანო, რომელიც მონაწილეობს

ქვეყნის ფინანსურ ურთიერთობათა კოორდინაციაში უცხო ქვეყნებთან და საფრანგეთში პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების შემოდინების რეგულირებაში, წარმოადგენს ამ სამინისტროს სახაზინო დირექციას.

საფრანგეთის მოქმედ კანონში აშკარად განასხვავებენ პირდაპირ და სხვა უცხოურ ინვესტიციებს. მოქმედი კანონმდებლობის შესაბამისად, ინვესტორებს შორის განსაკუთრებული პოზიცია უკავიათ ევროკავშირის ქვეყნებს, რომლებიც ექვემდებარებიან ყველაზე შეღავათიან მოპყრობას.

1987 წლის 21 მაისის განკარგულების თანახმად, პირდაპირი ინვესტიციები საფრანგეთში იგულისხმება, როგორც ინვესტიციები, რომლებიც ხორციელდება ამ ქვეყნებში მუდმივად მცხოვრები ფიზიკური პირების ან იურიდიული პირების მიერ.

სახაზინო დირექტორატისგან ინვესტიციის ნებართვის მიღების შემთხვევაში, უცხოელი ინვესტორი ვალდებულია განახორციელოს სავალუტო ოპერაციები მხოლოდ შუამავალი ბანკის საშუალებით, რომელსაც აქვს შესაბამისი უფლებამოსილებები და კონტროლდება საფრანგეთის ბანკის მიერ.

საფრანგეთის ტერიტორიაზე შექმნილი და მოქმედი უცხოური კომპანია ისეთივე უფლებებით სარგებლობს, როგორც ეროვნული კომპანია, ანუ იგი ექვემდებარება ეროვნულ რეჟიმს გადასახადების გადახდის, სესხის აღებისა და სხვადასხვა სახის შეღავათების საკითხში.¹²

1.3 საქართველოს საინვესტიციო გარემო გაუმჯობესებული რეიტინგების ფონზე

¹² ლინდერტი პ.პ., „მსოფლიო ეკონომიკური ურთიერთობები“, 2007, გვ. 76

საქართველო, რომელიც მდებარეობს დასავლეთ აზიისა და აღმოსავლეთ ევროპის გზაჯვარედინზე, არის პატარა, მაგრამ ღია ეკონომიკური ბაზარი, რომელიც სარგებლობს საერთაშორისო ვაჭრობით, ტურიზმით და ტრანსპორტით.

მიუხედავად იმისა, რომ ქვეყანა მიდრეკილია გლობალური და რეგიონული არეულობისკენ, 1991 წლიდან საქართველომ განახორციელა მასშტაბური ეკონომიკური რეფორმები, რამაც გამოიწვია შედარებით გამართული და სტაბილური საბაზრო ეკონომიკა.

ქვეყანა მეშვიდე ადგილზეა მსოფლიო ბანკის 2020 წლის ბიზნესის ბიზნესის კეთების ინდექსში და მეთორმეტე Heritage Foundation–ის ეკონომიკური თავისუფლების ინდექსში.

ფისკალური და მონეტარული პოლიტიკა ორიენტირებულია დაბალ დეფიციტებზე, დაბალ ინფლაციაზე და რეალური გაცვლითი კურსით, თუმცა ეს უკანასკნელი იყო მგრძობიარე რეგიონალური მოვლენების, რუსეთის სანქციების ჩათვლით და სხვა გარე ფაქტორების გავლენაზე. კონტროლის ქვეშ რჩება სახელმწიფო ვალი და ბიუჯეტის დეფიციტი. ამასთან, COVID-19–ის მიერ გამოწვეულმა გლობალურმა პრობლემებმა და ვირუსის გავრცელების თავიდან ასაცილებლად საჭირო ზომებმა მნიშვნელოვანი ზეწოლა მოახდინა ეროვნულ ვალუტაზე და ადგილობრივ ეკონომიკაზე.

საქართველოს მთავრობის 2020 წლის ეკონომიკური სტრატეგია, რომელიც თავდაპირველად გამოქვეყნდა 2014 წელს, ასახავს ეკონომიკური პოლიტიკის პრიორიტეტებს.

ის ხაზს უსვამს მთავრობის ერთგულებას ბიზნესის კეთილგანწყობილი პოლიტიკისადმი, როგორცაა დაბალი გადასახადები, რომ ქვეყანა უდიდეს ყურადღებას აქცევს ადამიანურ კაპიტალს და ისწრაფვის ინკლუზიური ზრდისკენ მთელ ქვეყანაში.

სტრატეგიაში ასევე ხაზგასმულია საქართველოს გეოგრაფიული პოტენციალი, როგორც სავაჭრო და ლოგისტიკური ცენტრი ახალი აბრეშუმის გზაზე, რომელიც აზიასა და ევროპას კავკასიის გავლით აკავშირებს.

ზოგადად, ბიზნესის კეთების და ინვესტიციების განხორციელების პირობები კარგია. ამასთან, ზოგიერთი კომპანია სულ უფრო გამოხატავს გაურკვეველობას სასამართლოს შესაძლებლობის შესახებ, განიხილოს კომერციული საქმეები დამოუკიდებლად, დროულად და კომპეტენტურად. ამავე დროს, საქმიანი დავის ზოგიერთ საქმეს სასამართლო წლების განმავლობაში განიხილავს.

სხვა კომპანიები წუწუნებენ მუნიციპალურ დონეზე არაეფექტური გადაწყვეტილებების მიღების პროცესზე, ინტელექტუალური საკუთრების უფლებების აღსრულების ნაკლოვანებებზე, ანტიმონოპოლური პოლიტიკის არარსებობაზე, ეკონომიკური კანონების შერჩევით აღსრულებაზე და ქონებრივი დავების მოგვარების სირთულეებზე. საქართველოს მთავრობა განაგრძობს მუშაობას ამ პრობლემების მოგვარებაზე და ამის მიუხედავად, საქართველო რეგიონში მაღალ ადგილს იკავებს, როგორც ბიზნესის წარმოების ხელსაყრელ ადგილს.

პოსტსაბჭოთა პერიოდში საქართველომ მნიშვნელოვანი არასტაბილურობა განიცადა. 1991 წელს დამოუკიდებლობის აღდგენის შემდეგ, აფხაზეთისა და სამხრეთ ოსეთის ტერიტორიებზე, რუსეთის საზღვრის გასწვრივ, დაიწყო სამოქალაქო ომი და სეპარატისტული კონფლიქტები.

2008 წლის აგვისტოში სამხრეთ ოსეთის რეგიონში დაძაბულობა მოკლევადიან ომში გადაიზარდა საქართველოსა და რუსეთს შორის. რუსეთი შემოიჭრა და დაიპყრო საქართველოს ტერიტორიები. რუსეთი განაგრძობს ამ რეგიონების ოკუპაციას, თბილისის ცენტრალურ მთავრობას არ აქვს ამ მექანიზმების კონტროლის ეფექტური საშუალებები. შეერთებული შტატები მხარს უჭერს საქართველოს სუვერენიტეტსა და ტერიტორიულ მთლიანობას მის საერთაშორისოდ აღიარებულ საზღვრებში და არ ცნობს აფხაზეთისა და სამხრეთ ოსეთის დამოუკიდებლობას. დაძაბულობა აშკარაა როგორც ოკუპირებულ რეგიონებში, ასევე ადმინისტრაციული საზღვრების

მახლობლად, მაგრამ საქართველოს სხვა ნაწილები, მათ შორის თბილისი, პირდაპირ გავლენას არ ახდენს მათზე.

ტრანზიტი და ლოგისტიკა პრიორიტეტული სექტორია, რადგან საქართველო ცდილობს ისარგებლოს გაზრდილი ვაჭრობით აღმოსავლეთსა და დასავლეთს შორის. ბაქო-თბილისი-ყარსის რკინიგზამ გააუმჯობესა საქართველოს სატრანზიტო პერსპექტივები. ამასთან, ანაკლიის ღრმაწყლოვანი პორტის პროექტს მრავალი შეფერხება შეექმნა 2016 წლის თავდაპირველი კონტრაქტის შემდეგ.

მთავრობამ 2020 წელს შეწყვიტა ხელშეკრულება ანაკლიის განვითარების კონსორციუმთან და თქვა, რომ კომპანიას არ მოუგროვებია პროექტის განსახორციელებლად საჭირო კაპიტალი. ამასთან, მთავრობამ განაცხადა, რომ იგი კვლავ აპირებს ღრმაწყლიანი პორტის აშენებას ანაკლიაში და ხელახალ ტენდერს გეგმავს.

ფოთის პორტის ლოჯისტიკისა და პორტების მართვის კომპანიებმა დაიწყეს ფოთის პორტის განვითარება და გაფართოება, ამჟამად საქართველოში ყველაზე მასშტაბურია. „პეის ჯგუფმა“ 120 მილიონი დოლარიანი პროექტი დაიწყო ახალი ნავსადგურის ტერმინალის ასაშენებლად, ყოფილი გემთსაშენის ადგილზე. გარდა ამისა, 2019 წელს APM Terminals-მა გამოაცხადა ფოთში ღრმა წყლის პორტის მშენებლობის გეგმების შესახებ.

საქართველო ღიაა უცხოური ინვესტიციებისათვის. ქვეყნის კანონმდებლობა ქმნის უცხოური ფინანსური კაპიტალისთვის ხელსაყრელ პირობებს, თუმცა, უცხოელი ინვესტორებისთვის სარგებელს არ იძლევა. ინვესტიციების ხელშეწყობისა და გარანტიის აქტი იცავს უცხოელ ინვესტორებს შემდგომი კანონმდებლობისგან, რაც ათი წლის განმავლობაში შეცვლის მათი ინვესტიციების მდგომარეობას.

ინვესტიციების წახალისების უფლებამოსილება ეკუთვნის Enterprise Georgia-ს, ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტროს საჯარო სამართლის იურიდიულ პირს, ინვესტიციების დეპარტამენტს.

ინვესტიციების დეპარტამენტის მთავარი როლი საქართველოში პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების მოზიდვა, პოპულარიზაცია და განვითარებაა. ამ მიზნით, იგი მოქმედებს როგორც მოდერატორი უცხოელ ინვესტორებსა და საქართველოს მთავრობას შორის, უზრუნველყოფს განახლებული ინფორმაციის ხელმისაწვდომობას, უზრუნველყოფს სამთავრობო უწყებებთან კომუნიკაციის საშუალებას და ემსახურება ინვესტორების მხარდაჭერას მთელი ინვესტიციის პროცესის განმავლობაში.

2015 წელს ინვესტორებთან ურთიერთობის გასაუმჯობესებლად, იმ დროს, საქართველოს პრემიერ-მინისტრმა ჩამოაყალიბა ინვესტორთა საბჭო, დამოუკიდებელი საკონსულტაციო ორგანო, რომელიც მიზნად ისახავს ხელი შეუწყოს დიალოგს კერძო ბიზნესს, საერთაშორისო ორგანიზაციებს, დონორებსა და საქართველოს მთავრობას შორის, მათთვის ასევე პრიორიტეტულია დისკრიმინაციული, გამჭვირვალე და სამართლიანი გარემო, ასევე ჯანსაღი ბიზნეს კლიმატის უზრუნველყოფა საქართველოში. ბიზნესომბუდსმენი, რომელიც არის ინვესტორთა საბჭოს წევრი, ინვესტორების დაცვის კიდევ ერთი საშუალებაა ქვეყანაში.

საქართველოს არ აქვს დადგენილი უცხოური ინვესტიციების შემოწმების უწყებათაშორისი პროცესი, მაგრამ შესაბამის სამინისტროებს ან დეპარტამენტებს აქვთ უფლებამოსილება, განსაზღვრონ ინვესტიციები ეროვნული უსაფრთხოების თვალსაზრისით, გარკვეულ გარემოებებში.

უცხოელი ინვესტორები მონაწილეობდნენ სახელმწიფო ქონების დიდ პრივატიზაციებში. პრივატიზაციის პროცესის გამჭვირვალობა ზოგჯერ პრობლემას წარმოადგენს. არცერთი კანონი და რეგულაცია არ აძლევს კერძო კომპანიებს უფლებას გაიარონ დოკუმენტაცია, რომელიც ზღუდავს ან კრძალავს უცხოურ ინვესტიციებს, მონაწილეობას ან კონტროლს.

საქართველოში კერძო ფირმები არ იყენებენ წილობრივი აქციონერების მექანიზმებს. საქართველოს კანონმდებლობა არ იცავს კერძო ფირმებს. არ არსებობს

წესები, რომლებიც კერძო ფორმებს საშუალებას აძლევს შეზღუდონ უცხოელი პარტნიორების საინვესტიციო საქმიანობა ან შეზღუდონ უცხოელი პარტნიორების შესაძლებლობა მიიღონ კონტროლი ადგილობრივ ბიზნესზე.

უცხოური ინვესტიციებისათვის არ არსებობს სპეციალური სალიცენზიო მოთხოვნები. მთავრობის მუშაობა საჭიროებს საქმიანობის ლიცენზიას, რომელიც გავლენას ახდენს საზოგადოებრივ ჯანმრთელობაზე, ეროვნულ უსაფრთხოებაზე და საფინანსო სექტორზე: იარაღისა და ასაფეთქებელი ნივთიერებების, წამლების, ტოქსიკური და ფარმაცევტული ნივთიერებების წარმოება, განახლებადი ან არაგანახლებადი რესურსების ძებნა და ექსპლუატაცია, ბუნებრივი რესურსების განვითარება, კაზინოების და სათამაშო სახლების გახსნა, თამაშებისა და ლატარიების ორგანიზება, საბანკო, სადაზღვევო, ფასიანი ქაღალდებით ვაჭრობა, უკაბელო მომსახურება და რადიო და სატელევიზიო არხების შექმნა.

კანონი ავალდებულებს სახელმწიფოს შეინარჩუნოს საჰაერო მიმოსვლის, გემების მიმოსვლის, რკინიგზის მართვის სისტემების, თავდაცვისა და შეიარაღების მრეწველობისა და ბირთვული ენერჯის მართვის უმრავლესობა. საინვესტიციო პროექტებისთვის, რომლებიც საჭიროებენ ლიცენზიას ან ნებართვას, შესაბამის სამთავრობო სამინისტროებსა და დეპარტამენტებს აქვთ უფლება განიხილონ პროექტი ეროვნული უსაფრთხოების თვალსაზრისით.

კანონის თანახმად, მთავრობას 30 დღის ვადა აქვს ლიცენზიების გადასაწყვეტად და თუ ამ პერიოდში ლიცენზირების ორგანო არ მიუთითებს უარის თქმის გონივრულ საფუძვლებზე, მთავრობამ უნდა გასცეს ლიცენზია ან გასცეს ავტორიზაციის უფლება.

საქართველოს კანონმდებლობის თანახმად, უკანონოა ნებისმიერი ტიპის ეკონომიკური საქმიანობის განხორციელება აფხაზეთსა და სამხრეთ ოსეთში, თუ ამგვარი საქმიანობა მოითხოვს ნებართვას, ლიცენზიას ან რეგისტრაციას საქართველოს კანონმდებლობის შესაბამისად. კანონები ასევე კრძალავს სასარგებლო წიაღისეულის მოპოვებას, გზავნილებს და საერთაშორისო ტრანზიტს აფხაზეთის ან

სამხრეთ ოსეთის გავლით. ძვირფასი ლითონის ნაკეთობებზე ვალუტის, ბანკნოტებისა და სერთიფიკატების გაცემა, სამედიცინო მიზნებისთვის წამლების იმპორტი და ენერგორესურსების მართვის სისტემების წარმოება მხოლოდ სახელმწიფოს შეუძლია.

თავი 2. კაპიტალის საერთაშორისო მოძრაობა, როგორც თანამედროვე მსოფლიო მეურნეობის განვითარების დამახასიათებელი მნიშვნელოვანი ნიშან-თვისება

2.1 პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები- ტრანსნაციონალური კომპანიების ბატონობის საფუძველი

საერთაშორისო ბიზნესის მთელი ისტორია, XX საუკუნის მეორე ნახევარში. მიუთითებს, რომ გლობალურ ეკონომიკურ სისტემაში პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების (FDI) მასშტაბის განმსაზღვრელი ძირითადი ფაქტორები არიან ტრანსნაციონალური კორპორაციები, რომლებიც კაპიტალის ექსპორტს და მის ეფექტურ განთავსებას საზღვარგარეთ თვლიან, როგორც მათი ეკონომიკური ძალაუფლების ფორმირების საფუძველი.

მათი წარმოების მნიშვნელოვანი ნაწილის საზღვარგარეთ გადაცემა, ფილიალებისა და შვილობილი კომპანიების შექმნა, ინტეგრირებული საქონლისა და მომსახურების ტრანსნაციონალური წარმოების ერთიან ქსელში, საშუალებას აძლევს გამოიყენონ თავიანთი რესურსები რაც შეიძლება ეფექტურად, რითაც აცნობიერებენ თავიანთი კონკურენტული უპირატესობებს.

პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების ცნება მოიცავს, სამ კომპონენტს:

- სააქციო კაპიტალი - პირდაპირი უცხოელი ინვესტორის მიერ უცხოური კომპანიის წილის შექმნა;
- საკომპანიო სესხები და სასესხო გარიგებები კომპანიასა და მის უცხოურ ფილიალებსა და შვილობილ კომპანიებს შორის;
- რეინვესტირებული შემოსავალი.

უნდა აღინიშნოს, რომ მსოფლიოს უმეტეს ქვეყნებში წილის 10% -ის მფლობელობა საკმარისად მიიჩნევა ინვესტიციის ობიექტზე ეფექტური კონტროლის უზრუნველსაყოფად, ხოლო აქციების შესაბამისი ბლოკი განიხილება, როგორც პირდაპირი უცხოური ინვესტიცია. იგივე მოსაზრებას იცავენ საერთაშორისო ეკონომიკური ორგანიზაციები: პორტუგელის ინვესტიციად ითვლება ყველა ინვესტიცია, რომელიც 10% -ის ზღურბლზე ნაკლებია.

ძირითადი ფაქტორები, რომლებიც განსაზღვრავენ ტრანსნაციონალური კორპორაციების მიერ პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების განხორციელების შესაძლებლობას და ზომას, შემდეგია:

- ტექნოლოგიის ლიდერობა: უშუალო ინვესტიციებით უცხოეთში, კორპორაცია ცდილობს შეინარჩუნოს კონტროლი იმ მნიშვნელოვან ტექნოლოგიაზე, რომელიც მას ინდუსტრიაში კონკურენტულ უპირატესობას ანიჭებს.
- უპირატესობები სამუშაო ძალის კვალიფიკაციაში, რომლებიც ჩვეულებრივ იზომება საშუალო ხელფასის დონეზე: რაც უფრო მაღალია ხელფასის დონე კორპორაციაში, მით უფრო მეტია მისი პირდაპირი ინვესტიციების ოდენობა საზღვარგარეთ;

- უპირატესობები რეკლამირებაში, რაც ასახავს საერთაშორისო მარკეტინგის დაგროვილ გამოცდილებას: რაც უფრო მაღალია სარეკლამო ხარჯების წილი კორპორაციის გაყიდვებში, მით მეტია მისი პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების მოცულობა.
- ეკონომიკა: რაც უფრო დიდია კორპორაციის შიდა წარმოება, მით უფრო დიდია კომპანიის პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები. ამასთან, უნდა აღინიშნოს, რომ უცხოეთში კაპიტალის ჩადებამდე მრავალეროვნული კორპორაციები ცდილობენ სრულად გამოიყენონ ეკონომიკის ეფექტი შიდა ბაზარზე.
- წარმოების კონცენტრაციის ხარისხი: წარმოების კონცენტრაციის ზრდასთან ერთად, პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების მოცულობა იზრდება;
- ბუნებრივი რესურსები; რაც უფრო მეტია ტრანსნაციონალური კორპორაციის საჭიროება კონკრეტული ბუნებრივი რესურსის მიმართ, მით უფრო მეტია მისი პირდაპირი ინვესტიციების ექსპორტის მოცულობა იმ ქვეყანაში, სადაც ეს რესურსი ხელმისაწვდომია.
- მომხმარებელზე საქონლის მიწოდების სატრანსპორტო ხარჯების შემცირება მასთან ახლოს მდებარე კომპანიის შექმნით.
- უცხო ქვეყნის იმპორტის ბარიერების გადალახვა, ამ ქვეყანაში ტრანსნაციონალური კორპორაციის მიერ კონტროლირებადი კომპანიის შექმნით.

ქვეყნის ეკონომიკაში განხორციელებულმა პირდაპირმა ინვესტიციებმა შეიძლება მასზე ძალზე წინააღმდეგობრივი გავლენა მოახდინოს.

კერძოდ, პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების პოზიტიური გავლენა მასპინძელი ქვეყნის ეკონომიკაზე შეიძლება გამოიხატოს:

- შვილობილი კომპანიების და ფილიალების შექმნის პროცესში, რაც ხელს უწყობს ეკონომიკაში ინვესტიციების ზრდას, შრომის პროდუქტიულობის ზრდას და დასაქმების დონეს;

- ტექნოლოგიის, სავაჭრო ნიშნების, პატენტების და ლიცენზიების, მენეჯმენტისა და მარკეტინგის უნარების გადამცემის ხელშეწყობა;
- ექსპორტის დივერსიფიკაციის უზრუნველყოფა: ხშირად გამოიყენება გადაადგილებისთვის ერთი ქვეყნიდან სხვა სახელმწიფოების ბაზრებზე;
- მასპინძელი ეკონომიკური სისტემის კონკურენტუნარიანობის ზრდის ხელშეწყობა.

კონკრეტულ ეკონომიკაში ტრანსნაციონალური კორპორაციების პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების შესაძლო უარყოფითი შედეგები შეიძლება იყოს შემდეგი:

- კონტროლის დაკარგვა ეროვნულ წარმოებაზე და განვითარების ეროვნული სტრატეგიის ფორმირება;
- შიდა კაპიტალის ინვესტიციების დახურვა უცხოური ინვესტიციებით და ტრანსნაციონალური კორპორაციების მიერ ადგილობრივი კომპანიების ეროვნული ბაზრიდან განდევნა;
- მასპინძელი ქვეყნის საგადასახადო ბალანსის მდგომარეობის გაუარესება, თუ ფილიალების წარმოება მოითხოვს იმპორტის მოცულობის მნიშვნელოვან ზრდას. ამავდროულად, უარყოფითი ეფექტი იქნება უფრო ძლიერი, უფრო მეტად იქნება ეს პროდუქტი ორიენტირებული საშინაო და არა საექსპორტო ბაზარზე;
- ეროვნული ეკონომიკის დანაკარგები იმ შემთხვევაში, თუ ქვეყნიდან ექსპორტირებული კაპიტალის მოცულობა აღემატება პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების მოცულობას ეროვნულ ეკონომიკაში.

მასპინძელი ქვეყნისთვის პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების შედეგების გათვალისწინებით, საჭიროა გვესმოდეს, რომ ინვესტიციებს აქვს შემდეგი განსხვავებული გავლენა განვითარებული და განვითარებადი ქვეყნების ეკონომიკაზე:

- განვითარებული ქვეყნები უდავოდ ისარგებლებენ პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების ნაკადებით: ძირითადად მოქმედებენ საკუთარი ინტერესების

გათვალისწინებით, ისინი მნიშვნელოვნად განსაზღვრავენ მსოფლიოს ქვეყნების მესამედზე მეტის ეკონომიკურ განვითარებას. პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების შემოდინება ასეთ ქვეყნებში ხდება დამატებითი სტიმული უკვე მაღალეფექტური ეკონომიკის განვითარებისათვის. მაღალი ხარისხის მარეგულირებელი ჩარჩო, საბანკო სისტემის განვითარების საკმარისი დონე, ეკონომიკის მაღალი მიმზიდველობა მნიშვნელოვანია მოგების რენვესტირებისთვის, საშუალებას აძლევს განვითარებულ ქვეყნებს მიიღონ მაქსიმალური სარგებელი პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების მოზიდვით.

განვითარებადი ქვეყნებისა და გარდამავალი ეკონომიკის მქონე ქვეყნებისათვის პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების გავლენა მათ ეკონომიკაზე შეიძლება იყოს როგორც დადებითი, ასევე ნეგატიური. მასპინძელი ქვეყნების ეკონომიკაზე პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების გავლენის შესწავლამ, რომელიც ჩატარდა UNCTAD– ის წამყვანი მეცნიერების მიერ, გამოავლინა სამი ძირითადი დასკვნა:

- პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები დადებითად აისახება მასპინძელი ქვეყნის ეკონომიკაზე მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ არსებობს მკაფიო სამთავრობო პროგრამა უცხოელ ინვესტორებთან ურთიერთქმედების და კომპეტენტური პოლიტიკა უცხოური ინვესტიციების მოზიდვისა და ეფექტურად გამოყენების მიზნით;
- მკაფიო პროგრამის და გლობალურ კომპანიებთან ურთიერთქმედების გააზრებული პოლიტიკის არარსებობის შემთხვევაში, რომლებიც ახორციელებენ ქვეყანაში ფინანსურ ინექციებს, პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების შემოდინებამ შეიძლება ძალიან უარყოფითად იმოქმედოს როგორც ქვეყნის საერთაშორისო კონკურენტუნარიანობაზე, ასევე მისი შემდგომი პერსპექტივების შესახებ ეკონომიკურ ზრდაზე;
- ქვეყანაში პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების პოზიტიური გავლენის წინაპირობაა კონკურენციის მაღალი ხარისხი იმ ინდუსტრიებში, სადაც უცხოური ინვესტიციები მოდის.

აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ მხოლოდ გრძელვადიან უცხოურ კაპიტალს აქვს დადებითი გავლენა მასპინძელი ქვეყნის კონკურენტუნარიანობასა და ეკონომიკურ განვითარებაზე, ხოლო მოკლევადიანი, სპეკულაციური, პირიქით, წარმოქმნის ფინანსურ არასტაბილურობას და ხშირად ძალიან უარყოფითად მოქმედებს ამ ქვეყნის ეკონომიკაზე.

პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები (უცხოური ინვესტიციები) არის უცხოური კაპიტალის მონაწილეობის ფორმა ქვეყანაში საინვესტიციო პროექტების განხორციელებაში.

პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები ეხება უძრავი ქონების - ქარხნების, აღჭურვილობისა და უძრავი ქონების საკუთრებას.

უცხოელი მფლობელების მიერ კაპიტალისა და ინტელექტუალური საკუთრების გრძელვადიანი ინვესტიციები ეკონომიკის სხვადასხვა დარგებში შეიძლება განხორციელდეს სხვადასხვა გზით. კონკურენციის მხრივ მათ შორის ყველაზე გავრცელებულია უცხოური კომპანიისგან ფინანსური აქტივების (აქციების და ობლიგაციების) შეძენა.

შემდეგი ნაბიჯი არის უცხოურ კომპანიასთან ექსპორტის ოპერაციების ჩატარება, ან უცხოური კომპანიის ლიცენზირება. ეს ვარიანტები თავიდან აიცილებს რისკებსა და ხარჯებს, რომლებიც დაკავშირებულია პერსონალის უცხოეთში გადაყვანასთან;

გამოწვეული სირთულეები:

- უცხო ენაზე და უცხო კულტურის ფარგლებში ბიზნესის წარმართვის აუცილებლობით;
- მიწოდების ორგანიზება;
- ახალი ბაზრების განვითარება;
- მოქმედებები სხვა პოლიტიკურ კლიმატში და ა.შ.

უცხოური ინვესტიციების სხვადასხვა ფორმა ხორციელდება მსოფლიო ბაზარზე კომპანიის ძირითადი სტრატეგიების საშუალებით.

ფ. კოტლერის მიერ შემუშავებული კლასიკური მიდგომის თანახმად, მსოფლიო ბაზრებზე გასვლის სტრატეგიები შეიძლება დაიყოს შემდეგ მთავარ ჯგუფებად:

- ექსპორტი (არაპირდაპირი, პირდაპირი);
- ერთობლივი ბიზნეს საქმიანობა (ლიცენზირება, ხელშეკრულების წარმოება, ხელშეკრულების მენეჯმენტი, ერთობლივი საწარმო);
- პირდაპირი ინვესტიციები (სამონტაჟო საწარმოები).

გლობალური კონკურენციის პირობებში, ყველაზე ეფექტურ და „მოწინავე“ სტრატეგიად შეიძლება ჩაითვალოს ერთობლივი ბიზნეს სტრატეგია და პირდაპირი ინვესტიციების სტრატეგია.

ერთობლივი ბიზნეს სტრატეგია ემყარება ფირმის ძალისხმევის კომბინაციას პარტნიორი ქვეყნის კომერციულ საწარმოებთან საწარმოო და მარკეტინგული შესაძლებლობების შექმნის მიზნით.

მაგალითად, ერთობლივი საწარმო არის უცხოური და ადგილობრივი კაპიტალის ინვესტორების კომბინაცია ადგილობრივი ბიზნეს საწარმოს შესაქმნელად, რომელსაც ისინი ერთობლივად ფლობენ და მუშაობენ. ასეთი საწარმოს შექმნის სხვადასხვა გზა არსებობს, მაგალითად, უცხოელ ინვესტორს შეუძლია თავად შეიძინოს წილი ადგილობრივ საწარმოში, ან ადგილობრივ ფირმას შეუძლია შეიძინოს საკუთარი წილი უცხოური კომპანიის უკვე არსებულ ადგილობრივ საწარმოში, ან ორივე მხარეს შეუძლია ერთობლივად შექმნას სრულიად ახალი საწარმო.

ერთობლივი საწარმოს გაჩენა შეიძლება იყოს საჭირო ან სასურველი ეკონომიკური ან პოლიტიკური მიზეზების გამო. კერძოდ, უცხოურ ბაზარზე შემოსულ ფირმას შეიძლება ჰქონდეს ფინანსური, ფიზიკური ან მენეჯერული რესურსი, რომ თავად განახორციელოს პროექტი. ერთობლივი საწარმოს შექმნის სასურველი შედეგის მიღწევის კიდევ ერთი შესაძლო მიზეზია ის, რომ უცხო ქვეყნის მთავრობა მხოლოდ ამ გზით უშვებს უცხოური წარმოების საქონელს თავისი ქვეყნის ბაზარზე.

საგარეო ბაზარზე გასვლის სტრატეგია, რომელიც უზრუნველყოფს კომპანიის მაქსიმალურ ჩართვას მის საქმიანობაში, არის ინვესტიცია საზღვარგარეთ საკუთარი

საწარმოების შექმნაში. ამავდროულად, მსოფლიო ბაზარზე ფირმები უკვე კონკურენციას უწევენ ერთმანეთს, რაც იწვევს წარმოების გაუმჯობესებას, ახალი საქონლისა და მომსახურების გაჩენას და ა.შ.

უნდა აღინიშნოს, რომ კონკურენცია არის საბაზრო ეკონომიკის თანდაყოლილი ბრძოლა საქონლისა და მომსახურების მწარმოებლებს შორის რეალიზაციისთვის ყველაზე ხელსაყრელი პირობების მისაღწევად და, ამავე დროს, წარმოების პროპორციის რეგულირების მექანიზმი. ფირმები ერთმანეთს კონკურენციას უწევენ როგორც ეროვნულ, ასევე საერთაშორისო ბაზრებზე.

ცნობილია შემდეგი ექვსი ტიპის ბაზარი (გაზრდილი კონკურენციის ხარისხის მიხედვით):

- მონოპოლური ბაზარი;
- ბაზარი წამყვან ფირმასთან;
- მჭიდრო ოლიგოპოლიის ბაზარი;
- სუსტი ოლიგოპოლური ბაზარი;
- მონოპოლური კონკურენციის ბაზარი;
- კონკურენტული ბაზარი.

1980-იანი წლების დასაწყისში, კონკურენციის ფენომენზე ჩატარებულმა კვლევებმა შემოიტანა ახალი საგანი, სახელწოდებით „ეროვნული ეკონომიკის კონკურენცია“.

საწყისი კვლევის შედეგებმა აჩვენა შემდეგი:

- მსოფლიო ბაზარზე კონკურენტებთან ბრძოლაში (კონკურენციის) ფირმების წარმატება ძირითადად დამოკიდებულია ქვეყანაში არსებულ ვითარებაზე;
- კონკურენტუნარიანობა გამოიკვეთა ან დაიკარგა კონკრეტულ სფეროებში: კომპიუტერების წარმოება, სამედიცინო მომსახურების მიწოდება;
- ჩამოყალიბდა თეორია, რომელიც განმარტავს კვლევის ობიექტს - ეროვნული ეკონომიკების კონკურენციას და ეწოდება ეროვნული ეკონომიკის კონკურენტული უპირატესობების თეორია.

დასახელებული თეორიის გასაგებად საჭიროა შევისწავლოთ: ტექნოლოგიური ინოვაციები; ინდუსტრიული ეკონომიკა; ქვეყნის (ქვეყნების) ტექნოლოგიური განვითარება; ეკონომიკური გეოგრაფია; საერთაშორისო ვაჭრობა; პოლიტოლოგია; ინდუსტრიული სოციოლოგია;

ეროვნული ეკონომიკის კონკურენტუნარიანობა დამოკიდებულია მათი რესურსების გამოყენების ეფექტურობაზე. შრომისა და კაპიტალის ეროვნული რესურსების გამოყენების ეფექტურობა (პროდუქტიულობა) ხელს უწყობს სახელმწიფოს მიზნის მიღწევას - უზრუნველყოს მისი მოქალაქეების მაღალი და მზარდი ცხოვრების დონე.

შრომისა და კაპიტალის გამოყენების ეფექტურობა არის შრომის ან კაპიტალის ერთეულის ანაზღაურება, გამოხატული ფულადი (დირებულებითი) თვალსაზრისით;

თუ ქვეყნის ყველაზე ძლიერმა სექტორებმა დაკარგეს კონკურენტუნარიანობა უცხოელი კონკურენტების წინაშე, მაშინ ქვეყანა ვერ შეძლებს ეფექტურობის ზრდის შენარჩუნებას;

ექსპორტის გაფართოებამ დაბალი ხელფასისა და სუსტი ვალუტის გამო და საქონლის ერთდროულმა იმპორტმა (რომელსაც ქვეყანას ეფექტურად ვერ აწარმოებს) შეიძლება გამოიწვიოს პოზიტიური სავაჭრო ბალანსი, მაგრამ ქვეყანაში ცხოვრების დონის შემცირება;

საერთაშორისო უპირატესობები უმეტეს შემთხვევაში კონცენტრირებულია გარკვეულ ინდუსტრიებში, ზოგჯერ კი ბაზრის გარკვეულ სეგმენტებში.

უმეტეს შემთხვევაში, ნებისმიერი ინდუსტრიის წამყვანი ფირმები წარმოდგენილია არა ცალკეული ფირმების, არამედ მათი ჯგუფების მიერ. ინდივიდუალური ფირმის წარმატება ხშირად მიეკუთვნება სპეციალიზებას კონკრეტული პროდუქტის წარმოებას, მთავრობის სუბსიდირებას. ამ შემთხვევაში ფირმის წარმატება არ განიხილება, როგორც ასეთი;

წარმატება საერთაშორისო ბაზარზე განისაზღვრება არა თავად ფაქტორების (შრომა, კაპიტალი, ტექნოლოგია, ინფორმაცია) არსებობით, არამედ იმით, თუ სად და რამდენად ეფექტურად იყენებენ მათ.

კაპიტალი გადადის ქვეყნიდან ქვეყანაში. ახალი ტექნოლოგიები გლობალურ ბაზარზე იყიდება. ტექნიკურმა მიღწევებმა შეამცირა ოდესღაც აუცილებელი ფაქტორების მნიშვნელობა. ტექნოლოგიაზე წვდომა უფრო მარტივი გახდა;

ეროვნული ეკონომიკის კონკურენტული უპირატესობების თეორიის მთავარი ამოცანაა იმის ახსნა, თუ რატომ არის მოცემული ქვეყნის კომპანიები წარმატებულ კონკურენციაში უცხოურ ფირმებთან ეკონომიკის გარკვეულ ინდუსტრიებსა და სექტორებში.

ეროვნული ეკონომიკის კონკურენტული უპირატესობების თეორიის ძირითადი კატეგორიები იყოფა ორ ჯგუფად:

- ფირმებთან დაკავშირებული;
- ქვეყნის სპეციფიკური ეკონომიკური განვითარება.

კატეგორიების პირველი ჯგუფი მოიცავს:

- ინდუსტრია;
- ძალები, რომლებიც განსაზღვრავენ კონკურენციას ინდუსტრიაში;
- კომპანიის კონკურენტული უპირატესობები;
- ფირმის საერთაშორისო კონკურენციის ფორმები;
- კომპანიის გლობალური სტრატეგია.

ინდუსტრია არის კონკურენტთა ჯგუფი, რომლებიც აწარმოებენ საქონელს (მომსახურებას) და პირდაპირ ეჯიბრებიან ერთმანეთს.

კონკურენტული უპირატესობის წყარო მნიშვნელოვნად განსხვავდება თითოეულ ინდუსტრიაში. კონკურენტული უპირატესობა იყოფა შემდეგ ტიპებად: დაბალი დანახარჯები, საქონლის დიფერენციაცია, საქონლის სწრაფი პოპულარიზაცია, მომსახურება.

2.2 რეიტინგების გავლენა საერთაშორისო ბიზნესის განვითარებაზე

ტიპიური სარეიტინგო სააგენტო არის კომერციული ორგანიზაცია, რომელიც აფასებს სხვადასხვა ინდიკატორებს (გადახდისუნარიანობა, სესხის ვალდებულებები, სხვა მნიშვნელოვანი ფინანსური მაჩვენებლები).

შეფასება მოცემულია საკრედიტო შეფასების სახით, რომელიც ენიჭება ორგანიზაციებს, რეგიონებს და მთელ ქვეყნებსაც კი, მათი კრედიტუნარიანობის გათვალისწინებით.

რეიტინგების ძირითადი მიზანია პოტენციური ინვესტორების (კრედიტორების) შეფასება, თუ რამდენად ასრულებს ან არ შეასრულებს ემიტენტი თავის ვალდებულებებს. ძირითადად, რეიტინგები ლათინური ასოებით აღინიშნება A– დან C– მდე.

ყველაზე ძველი და ცნობილი ამერიკული სარეიტინგო სააგენტოები: Standard and Poor's, Moody's და Fitch Ratings, მათი ისტორია დაახლოებით ასი წლისაა.

თანამედროვე მენეჯმენტი შეუძლებელია შესრულების ინდიკატორების შემუშავებისა და ყოველდღიური გამოყენების გარეშე. თანამედროვე სამყაროში სახელმწიფოებისა და ბიზნესის სტრუქტურების წინაშე მდგარი გამოწვევებისთვის საჭიროა მენეჯმენტის ხარისხის შეფასების ახალი, უფრო მოწინავე მეთოდები, რაც მიზნად ისახავს მენეჯმენტის ხარისხის შესახებ ობიექტური ინფორმაციის მოპოვებას. მსოფლიოში მუდმივად ხორციელდება ასეთი შეფასების მცდელობა, რომელთა შორის შეიძლება აღინიშნოს შემდეგი:

- მსოფლიო ბანკის მაჩვენებლების კლასიფიკატორი შეიცავს:
- მაკროეკონომიკურ მაჩვენებლებს;
- სოციალური ინდიკატორები;
- შესრულების ინდიკატორები, რომლებიც განკუთვნილია გრძელვადიანი ეროვნული სტრატეგიის ან განვითარების გეგმის მხარდასაჭერად;
- პოლიტიკის მენეჯმენტის მაჩვენებლები;

- საზოგადოებრივი მომსახურების ხარისხის ინდიკატორები (ეს მაჩვენებლები ემყარება მოსახლეობის კვლევების შედეგებს)
- ადამიანის განვითარების ინდექსი
- გამოკითხვის შედეგად მიღებული ინდიკატორები წარმოადგენენ შედარებით შეფასებას საჯარო პოლიტიკის, ბიზნესის კლიმატის, რეგულირების ხარისხის, კორუფციის დონის, საზოგადოებრივი მომსახურების ხარისხის ბიზნესსა და მთავრობას შორის ურთიერთქმედების ფონზე.
- გარდამავალი ეკონომიკის საწარმოთა კვლევის შედეგად მიღებული ინდიკატორები საშუალებას იძლევა შედარდეს მმართველობის ხარისხი, ბიზნესის კლიმატი, კონკურენტული გარემო, გარდამავალი ეკონომიკის კორუფციის დონე.
- საერთაშორისო გამჭვირვალობის მიერ შედგენილი კორუფციის აღქმის ინდექსისა და გლობალური კორუფციის ბარომეტრი, რომელიც ასახავს საზოგადოებრივი აზრის კვლევის შედეგებს კორუფციის აღქმისა და გამოცდილების შესახებ;
- ინსტიტუციური გარემოს ინდექსი გამოითვლება მსოფლიო ბანკის მეთოდოლოგიის გამოყენებით 15 ქვეყნის საჯარო მოსამსახურეთა გამოკითხვებზე დაყრდნობით.
- საჯარო ადმინისტრაციის შეფასების ამ მეთოდების ნაკლი არის ის, რომ ისინი ძირითადად სუბიექტურ ინდიკატორებს ეყრდნობიან, რაც აუცილებლად იწვევს შეფასების შეფასების მიკერძოებას.

შედეგად, მსოფლიოში შეიმუშავეს ორაზროვანი დამოკიდებულება ამ ტიპის ტექნიკის მიმართ. 2007 წლის მსოფლიო ბანკის რეიტინგის გამოქვეყნებამ დიპლომატიური კონფლიქტები გამოიწვია.

პრაქტიკამ დაადგინა ეფექტურობის შეფასების ჩამოთვლილი მეთოდების სისუსტეები:

- მათი სუბიექტური ხასიათი, რაც არ იძლევა საჯარო ადმინისტრაციის რეალისტური სურათის შექმნას;
- მენეჯმენტის ხარისხის შეფასების ტექნოლოგიები არ შეიცავს დებულებებს, რომლებიც პასუხისმგებლობას ადგენს მოწოდებული ინფორმაციის მიკერძოებულობაზე, რაც პრაქტიკაში ქმნის მნიშვნელოვან რაოდენობას არასანდო შეფასებებისა;
- მრავალი მეთოდოლოგია შემუშავებულია გარკვეული ქვეყნების გამოცდილების საფუძველზე და არ შეიძლება გამოყენებულ იქნეს სხვა ქვეყნებზე;
- უცხო სოციალურ-პოლიტიკურ ან თუნდაც ცივილიზაციურ რეალობაში ეფექტურობის შეფასების სხვადასხვა მეთოდების არაკრიტიკულმა გამოყენებამ შეიძლება დამახინჯოს სახელმწიფო ადმინისტრაციის მექანიზმები, მისცეს მათ არასწორი მიმართულება;
- სახელმწიფო მმართველობის ხარისხის შეფასების მეთოდები ძირითადად შედარებითი, უცხო ქვეყნის შეფასებისთვისაა გამიზნული, მათი დახმარებით ძნელია თვალყური ადევნო ცვლილებების დინამიკას კონკრეტულ ქვეყანაში

საჯარო ადმინისტრაციის ეფექტურობის შეფასების პრაქტიკა ხასიათდება მრავალი სირთულით, მათ შორის:

- ინდიკატორების ფორმულირება, რომელიც ასახავს სოციალურ-ეკონომიკურ განვითარებაში კონკრეტული სახელმწიფოს (ხელისუფლების) მონაწილეობის ხარისხს;
- კრიტერიუმების ოპტიმალური რაოდენობის შერჩევა, რომლითაც შეფასდება სახელმწიფოს (სახელმწიფო ორგანოების) საქმიანობა;
- ეფექტურობის კონცეფციის სხვადასხვა მიდგომების კონკურენცია - გარკვეულ სიტუაციებში, ეფექტურობის შეფასების სოციალურ და ეკონომიკურ მიდგომებს ერთმანეთთან ანტაგონისტურად ეწინააღმდეგება, რადგან ისინი ემყარება ფუნდამენტურ განსხვავებებს სახელმწიფოსა და კერძო კორპორაციას

შორის: თუ ძირითადი ფუნქცია მდგომარეობს სოციალურ პოლიტიკაში, მაშინ ბიზნესის სტრუქტურების მუშაობა მიზნად ისახავს მოგების მიღებას; ეს ნიშნავს, რომ დაუშვებელია ბიზნესის სტანდარტების ავტომატური გადაცემა სახელმწიფო მმართველობის სფეროში; სახელმწიფოს საქმიანობა მიზნად ისახავს სოციალური ფუნქციების შესრულებას, არა მხოლოდ ეკონომიკური, არამედ კულტურული და პოლიტიკური განვითარების უზრუნველყოფას, მოსახლეობის სხვადასხვა ფენის ინტერესებისა და სოციალური მხარდაჭერის დაცვას, მოქალაქეთა სხვადასხვა (არა მხოლოდ სამომხმარებლო) ინტერესების დაკმაყოფილებას, მიზნების და ღირებულებების ფორმულირება ზოგადად სახელმწიფო ადმინისტრაციის ერთ-ერთი მთავარი პრობლემაა; ეს მიზნები და ღირებულებები ხშირად ფორმულირდება აბსტრაქტული, დეკლარაციული და პოპულისტური გზით.

მაგრამ მთავარი პრობლემა ის არის, რომ საერთაშორისო სარეიტინგო სააგენტოების საქმიანობა ამჟამად შორსა თავდაპირველ მიზნებთან.

2.3 საინვესტიციო გარემო და პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები საქართველოში

საქართველოს 32 ქვეყანასთან აქვს ორმხრივი შეთანხმებები ინვესტიციების წახალისებისა და ორმხრივი დაცვის შესახებ, მათ შორის: აშშ, სომხეთი, ავსტრია, აზერბაიჯანი, ბელორუსია, ბელგია-ლუქსემბურგის ეკონომიკური კავშირი, ბულგარეთი, ჩინეთი, ჩეხეთი, ესტონეთი, ფინეთი, საფრანგეთი, გერმანია, საბერძნეთი, ირანი, ისრაელი, ყაზახეთი, ქუვეითი, ყირგიზეთი, ლატვია, ლიტვა, მოლდოვა, ნიდერლანდები, რუმინეთი, ესპანეთი, შვედეთი, შვეიცარია, თურქმენეთი, უკრაინა, დიდი ბრიტანეთი და უზბეკეთი.

დადებულია შეთანხმებები ეგვიპტესთან, თურქეთთან და არაბეთის გაერთიანებულ საემიროებთან. მოლაპარაკებები მიმდინარეობს კანადის, უნგრეთის, ისლანდიის, იტალიის, იაპონიის, ყატარისა და სლოვენის მთავრობებთან. გარდა ამისა, 2007 წელს საქართველომ ხელი მოაწერა სავაჭრო და ინვესტიციების ჩარჩო ხელშეკრულებას (TIFA) შვედეთს შტატებთან.

2014 წლის 27 ივნისს საქართველომ ხელი მოაწერა ევროკავშირთან ასოცირების ხელშეკრულებას და ღრმა და ყოვლისმომცველ თავისუფალ სავაჭრო ზონას (DCFTA). 2016 წელს მთავრობამ ხელი მოაწერა თავისუფალი ვაჭრობის ხელშეკრულებას ევროპის თავისუფალი ვაჭრობის ასოციაციის (EFTA) ქვეყნებთან: ისლანდიასთან, ლიხტენშტეინთან, ნორვეგიასთან და შვეიცარიასთან.

საქართველოს თავისუფალი ვაჭრობის ხელშეკრულება ჩინეთთან ძალაში შევიდა 2018 წლის იანვრიდან. თავისუფალი ვაჭრობის ხელშეკრულება ასევე მოქმედებს დამოუკიდებელ სახელმწიფოთა თანამეგობრობასთან. თავისუფალი ვაჭრობის შესახებ სხვა ხელშეკრულებები ორმხრივ საფუძველზე არსებობს უკრაინასთან, რუსეთთან (თუმცა ვაჭრობა შეზღუდულია რუსეთის მთავრობის მიერ), ასევე ყაზახეთი, აზერბაიჯანი, სომხეთი, მოლდოვა, უზბეკეთი, თურქმენეთი და თურქეთი. საქართველო მონაწილეობს კონსულტაციებში თავისუფალი ვაჭრობის შესახებ შეთანხმებაზე ყირგიზეთთან, სპარსეთის ყურის არაბული ქვეყნების, ინდოეთისა და ტაჯიკეთის თანამშრომლობის საბჭოსთან.

შვედეთულმა შტატებმა და საქართველომ 2012 წელს დაამყარეს მაღალი დონის სავაჭრო და საინვესტიციო დიალოგი, ორმხრივი დიალოგი, რომლის მიზანი იყო ვაჭრობისა და ინვესტიციების გაზრდის ღონისძიებების განსაზღვრა. შვედეთულმა შტატებმა და საქართველომ ხელი მოაწერეს ორმხრივი ინვესტიციის ხელშეკრულებას (BIT) 1997 წელს.

საქართველომ ხელი მოაწერა ხელშეკრულებებს ორმაგი დაბეგვრის თავიდან აცილების შესახებ 56 ქვეყანასთან. საქართველოს სამართლებრივი, მარეგულირებელი და ბუღალტრული აღრიცხვის სისტემები გამჭვირვალე და

საერთაშორისო სტანდარტებთან შესაბამისობაშია, ხოლო საქართველოს მთავრობა მზად არის, რომ ეს სისტემები კიდევ უფრო გამჭვირვალე და რეგულირებადი გახადოს.

ინფორმაცია საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტისა და სასესხო ვალდებულებების შესახებ სრულად და მარტივადაა ხელმისაწვდომი ფართო საზოგადოებისათვის, მათ შორის ინტერნეტით.

საერთაშორისო სავალუტო ფონდმა (სსფ) 2019 წლის ოქტომბერში შუა რეგიონალურ ეკონომიკური მიმოხილვაში გამოაცხადა, რომ საქართველომ წარმატებით განახორციელა ფისკალური რეფორმები. მოხსენებაში ნათქვამია: „ფისკალური გამჭვირვალობა, რომელიც იზომება ღია ბიუჯეტის ინდექსით, მნიშვნელოვნად გაუმჯობესდა. საგადასახადო შემოსავლები გაიზარდა და შემოსავლების შეგროვების ეფექტურობა უფრო მაღალი იყო. მოქნილი ფისკალური წესების მიღებამ ხელი შეუწყო ფისკალური დისციპლინის განმტკიცებას, სახელმწიფო ვალის ზრდის აღკვეთას და სახელმწიფო ხარჯების არასტაბილურობის შემცირებას.“

საქართველოში არსებობს გადასახადების ექვსი სახეობა. ამასთან, 2017 წლის იანვარში, მთავრობამ მიიღო შემოსავლის დაბეგვრის სქემა, რომელიც საშემოსავლო გადასახადისგან ათავისუფლებს გაუნაწილებელ, რეინვესტირებულ ან შენახულ კორპორაციულ შემოსავლებს.

დამატებული ღირებულების გადასახადის განაკვეთი (დღგ) საქართველოში 18 პროცენტია, პირადი საშემოსავლო გადასახადი 20 პროცენტია, ხოლო მოგების გადასახადი დივიდენდებზე ხუთი პროცენტია. საქართველოში სახეზეა აქციზის გადასახადი სიგარეტზე, ალკოჰოლზე, საწვავზე და მობილურ კომუნიკაციებზე. საქონლის უმეტესობა, გარდა ზოგიერთი სოფლის მეურნეობის პროდუქტისა, გათავისუფლებულია იმპორტის გადასახადისგან.

2019 წელს საქართველოს მთავრობამ შემოიღო ახალი წესები საგადასახადო რეჟიმის გამარტივებისა და მცირე ბიზნესისთვის პროცესების გამარტივების მიზნით.

ახალმა კანონმდებლობამ შეამცირა ბრუნვის გადასახადი ხუთი პროცენტიდან ერთ პროცენტამდე მცირე ბიზნესისთვის და მცირე ბიზნესი განმარტა, როგორც ბიზნესი, რომლის წლიური ბრუნვა 500 000 ლარზე ნაკლებია. გარდა ამისა, ახალი წესები მცირე ბიზნესს საშუალებას აძლევს თვის ბოლოს გადაიხადონ გადასახადები, ნაცვლად წინასწარი გადახდისა. საშუალო და მსხვილი ბიზნესისთვის რეფორმამ შემოიღო დღგ-ს დაბრუნების ავტომატური სისტემა და გაააქტიურა სპეციალური სისტემა, რომლითაც მეწარმეებს შეეძლებათ დღგ-ის გადახდა ხუთიდან შვიდი სამუშაო დღის განმავლობაში ელექტრონული განაცხადის შევსებით.

თავი 3. საერთაშორისო რეიტინგების გავლენა საერთაშორისო ბიზნესის

საქმიანობაზე საქართველოში

3.1 პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების მოზიდვის 2020-2021 წლების

სტრატეგია

საქართველოს მაგალითზე, უნდა აღინიშნოს, რომ ბუღალტრული აღრიცხვის საერთაშორისო სტანდარტები სავალდებულოა სააქციო საზოგადოების, ბანკების, სადაზღვევო კომპანიების, სადაზღვევო კომპანიების, შეზღუდული

პასუხისმგებლობის საზოგადოებების, კომანდიტური პარტნიორობის, ერთობლივი საწარმოების და კოოპერატივებისათვის.

კერძო კომპანიები ვალდებული არიან შეინარჩუნონ ბუღალტრული აღრიცხვა და ფინანსური ანგარიშგება ბუღალტრული აღრიცხვის საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისად.

ინდივიდუალური მეწარმეები, მცირე ბიზნესი და არაკომერციული იურიდიული პირები აწარმოებენ ბუღალტრულ აღრიცხვასა და ფინანსურ ანგარიშგებას გამარტივებული შუალედური სტანდარტების შესაბამისად, დამტკიცებული პარლამენტის მრიცხველის კომისიის მიერ. მალსახმოებები კვლავ რჩება ბუღალტრული აღრიცხვის საერთაშორისო სტანდარტების გამოყენებაში და კვალიფიციური საბუღალტრო პერსონალის დეფიციტია.

თავისუფალი ვაჭრობისა და კონკურენციის შესახებ საქართველოს კანონი ითვალისწინებს დამოუკიდებელი სტრუქტურის, კონკურენციის სააგენტოს შექმნას, რომელიც უზრუნველყოფს ეფექტურ სახელმწიფო ზედამხედველობას თავისუფალ, სამართლიან და კონკურენტულ საბაზრო გარემოზე. ამასთან, ზოგიერთ კომპანიას დომინირებული პოზიციები აქვს ფარმაცევტულ, ნავთობ და სხვა სექტორებში.

2014 წლის საქართველო-ევროკავშირის ასოცირების ხელშეკრულებამ შემოიღო შეღავათიანი სავაჭრო რეჟიმი DCFTA, რომელმაც გააფართოვა ბაზარზე ხელმისაწვდომობა ევროკავშირსა და საქართველოს შორის უფრო ჰარმონიზებული წესების საფუძველზე. ხელშეკრულება მიზნად ისახავს ევროპული სტანდარტების ეტაპობრივ დანერგვას საქართველოს ეკონომიკისა და დარგობრივი პოლიტიკის ყველა სფეროში: ინფრასტრუქტურა, ენერჯია, გარემო, სოფლის მეურნეობა, ტურიზმი, ტექნოლოგიური განვითარება, დასაქმება და სოციალური პოლიტიკა, ჯანმრთელობის დაცვა, განათლება, კულტურა, სამოქალაქო საზოგადოება.

DCFTA ხელს შეუწყობს სურსათის უვნებლობის ევროპულ სტანდარტებთან ეტაპობრივ დაახლოებას, შექმნას გამჭვირვალე და სტაბილური ბიზნეს გარემო საქართველოში, გაზარდოს ინვესტიციების მოზიდვის პოტენციალი, დანერგოს

ინოვაციური მიდგომები და ახალი ტექნოლოგიები, ხელი შეუწყოს ეკონომიკურ ზრდას და ხელი შეუწყოს ქვეყნის ეკონომიკური განვითარებას

საქართველო არის მსოფლიო სავაჭრო ორგანიზაციის წევრი 2000 წლიდან და თანმიმდევრულად ასრულებს მოთხოვნებსა და ვალდებულებებს, რომლებიც მოცემულია ხელშეკრულებაში სავაჭრო ინვესტიციის ღონისძიებების შესახებ (TRIM). მსოფლიო სავაჭრო ორგანიზაციაში გაწევრიანების შემდეგ, ვაჭრობაში საქართველომ ტექნიკური ბარიერები არ შემოიტანა. 2016 წლის იანვარში, საქართველომ მოახდინა მსოფლიო სავაჭრო ორგანიზაციის ვაჭრობის ხელშეწყობის ხელშეკრულების (TFA) რატიფიცირება.

ეკონომიკური კუთხით, საქართველოს სამართლებრივი სისტემა ემყარება სამოქალაქო სამართალს, ქვეყანას აქვს სამსაფეხურიანი სასამართლო სისტემა. პირველი დონე 25 ქვეყნის პირველი ინსტანციის სასამართლოსგან შედგება, რომლებიც სისხლის სამართლის, სამოქალაქო და ადმინისტრაციულ საქმეებს განიხილავენ.

საქართველოში არ არის ინტეგრირებული კომერციული კოდი. არსებობს უამრავი კანონი და კოდექსი (საგადასახადო კოდექსი, კანონი მეწარმეთა შესახებ და კანონი გადახდისუუნარობის შესახებ), რომლებიც არეგულირებენ კომერციულ საქმიანობას საქართველოში. არ არსებობს სპეციალური სასამართლოები, მაგალითად კომერციული სასამართლო, რომელიც განიხილავს კომერციულ დავებს. იუსტიციის დეპარტამენტის საჯარო სამსახურის დარბაზები უზრუნველყოფენ ქონების რეგისტრაციას.

საქართველოს მართლმსაჯულების დამოუკიდებლობა და პოლიტიკური გავლენა სასამართლო სისტემაზე კვლავ შეშფოთებას იწვევს. Freedom House-ის თავისუფლების მსოფლიო 2018 წლის ანგარიშში ნათქვამია, რომ „სასამართლო რეფორმების მიუხედავად, სასამართლოებში აღმასრულებელი და საკანონმდებლო ჩარევა კვლავ სერიოზულ პრობლემად რჩება, ისევე როგორც კორუფცია, ისევე

როგორც სასამართლო პროცესების გამჭვირვალობისა და პროფესიონალიზმის ნაკლებობა”.

ამასთან, პრობლემად რჩება საქმის განხილვის შეფერხება და დაგროვილი საქმეები საქართველოს სასამართლოებში. საერთაშორისო ექსპერტები დახმარებას უწევენ საქართველოს ოფიციალურ პირებს სასამართლო სისტემის ეფექტურობის გასაუმჯობესებლად.

2019 წელს მიღებული სასამართლო რეფორმის მეოთხე ტალღის რეკომენდაციები მოიცავს საკანონმდებლო ცვლილებებს, საქმისწარმოების გამარტივებას, საკითხების რაოდენობის გაზრდას, მონაცემთა გაზიარების გაუმჯობესებას და დაბალანსებული სამუშაოების უზრუნველყოფას.

გადაწყვეტილებებისა და სააღსრულებო მოქმედებების გასაჩივრება და განხილვა შესაძლებელია ეროვნულ სასამართლოში.

აშშ-საქართველოს ორმხრივი ინვესტიციის ხელშეკრულებაში (BIT) გარანტირებულია გარემო ამერიკელი ინვესტორებისთვის. გამონაკლისი შეიქმნა საქართველოსთვის ისეთ სექტორებში, როგორცაა თევზაობა, საჰაერო და საზღვაო ტრანსპორტი და მასთან დაკავშირებული საქმიანობა, სამაუწყებლო სადგურების, ზოგადი კომუნიკაციების ოპერატორის ან საავიაციო რადიოსადგურების საკუთრება, სატელიტები, მთავრობის მიერ მხარდაჭერილი სესხები, გარანტიები და დაზღვევა.

საქართველოს სამართლებრივი სისტემა ემყარება სამოქალაქო სამართალს. უცხოური ინვესტიციების შესახებ კანონმდებლობა მოიცავს კონსტიტუციას, სამოქალაქო კოდექსს, საგადასახადო კოდექსს და საბაჟო კოდექსს. სხვა შესაბამის კანონებში შედის მეწარმეთა შესახებ კანონი, ინვესტიციების ხელშეწყობისა და გარანტიის შესახებ კანონი, გაკოტრების კანონი, სასამართლოებისა და ზოგადი იურისდიქციის შესახებ კანონი, მონოპოლის შეზღუდვის კანონი, სააღრიცხვო აქტი და ფასიანი ქაღალდების ბაზრის აქტები.

საკუთრების საკუთრება და პრივატიზება რეგულირდება შემდეგი კანონებით: სამოქალაქო კოდექსი, კანონი სასოფლო-სამეურნეო მიწის საკუთრების შესახებ,

კანონი არასასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის საკუთრების შესახებ, კანონი სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული არასასოფლო სამეურნეო მიწის მართვის შესახებ და კანონი „სახელმწიფო ქონების პრივატიზების შესახებ“. ექსტრაქციის მრეწველობაში საკუთრების უფლებები რეგულირდება შეღავათების შესახებ კანონით, სფეროების კანონით და ნავთობისა და გაზის კანონით.

ინტელექტუალური საკუთრების უფლებები დაცულია სამოქალაქო კოდექსით და კანონით „პატენტებისა და სავაჭრო ნიშნების შესახებ“. ფინანსური სექტორის კანონმდებლობა მოიცავს კომერციული ბანკის კანონს, ეროვნული ბანკის კანონს და სადაზღვევო საქმიანობის შესახებ კანონს.

არ არსებობს ერთიანი ინვესტიციის ვებგვერდი, სადაც ჩამოთვლილი იქნება შესაბამისი კანონები ინგლისურ ენაზე.

საქართველოს 2005 წლის კანონი თავისუფალი ვაჭრობისა და კონკურენციის შესახებ, რომელიც არეგულირებს კონკურენციას, შეესაბამება საქართველოს კონსტიტუციას და საერთაშორისო ხელშეკრულებებს.

კონკურენციის თვალსაზრისით გარიგების განხილვაზე პასუხისმგებელი სააგენტო არის კონკურენციის სააგენტო, საჯარო სამართლის დამოუკიდებელი იურიდიული პირი, რომელიც ექვემდებარება საქართველოს პრემიერ-მინისტრს.

სააგენტო ცდილობს ხელი შეუწყოს ბაზრის ლიბერალიზაციას, თავისუფალ ვაჭრობასა და კონკურენციას. საქართველომ ასევე გააფორმა მრავალი საერთაშორისო ხელშეკრულება, რომელიც შეიცავს დებულებებს კონკურენციის შესახებ, მათ შორის ასოცირების ხელშეკრულება ევროკავშირსა და საქართველოს შორის. ასოცირების ხელშეკრულების თანახმად, DCFTA გაცილებით მეტია, ვიდრე თავისუფალი ვაჭრობის შეთანხმებები, ხსნის არასატარიფო ბარიერებს და ახდენს მარეგულირებელი მოთხოვნების ჰარმონიზაციას, აგრეთვე ინვესტიციებისა და მომსახურების სავალდებულო წესებს.

საქართველოს კონსტიტუცია იცავს საკუთრების უფლებებს, მათ შორის საკუთრების ფლობას, შექმნას, განკარგვას და მემკვიდრეობას. საქართველოში

მცხოვრებ უცხოელ მოქალაქეებს აქვთ იგივე უფლებები და მოვალეობები, როგორც საქართველოს მოქალაქეები, გარდა საკუთრების გარკვეული უფლებებისა.

კონსტიტუციით ნებადართულია საკუთრების უფლების შეზღუდვა ან გაუქმება მხოლოდ უკიდურესი სოციალური აუცილებლობის შემთხვევებში და მხოლოდ კანონით დაშვებულ შემთხვევებში.

კანონი საზოგადოებრივი საჭიროებების მქონე ქონების ჩამორთმევის წესის შესახებ ადგენს საქართველოში ქონების გასხვისების წესებს. კანონი უშვებს ექსპროპრიაციას გარკვეული ჩამოთვლილი საზოგადოებრივი საჭიროებებისათვის, ადგენს კომპენსაციის შეფასებისა და გადახდის მექანიზმს და ითვალისწინებს შეფასების სასამართლო განხილვას რომელიმე მხარის სურვილისამებრ. საქართველოს კანონი "ინვესტიციების შესახებ" იძლევა უცხოური ინვესტიციების ექსპროპრიაციის უფლებას მხოლოდ შესაბამისი ანაზღაურებით. კანონში ცვლილებები შეიტანეს საზოგადოებრივი საჭიროებების მქონე ქონების ჩამორთმევის წესის შესახებ, რაც საშუალებას იძლევა გადაიხადოს კომპენსაცია ერთნაირი ღირებულების ქონებაში, აგრეთვე ნაღდი ფულით.

კომპენსაცია მოიცავს ექსპროპრირებული ქონების შეფასებასთან და მიწოდებასთან დაკავშირებულ ყველა ხარჯს. კომპენსაცია უნდა გადაიხადოს დაუყოვნებლივ და უნდა მოიცავდეს როგორც გასხვისებული ქონების ღირებულებას, ისე უცხოელი ინვესტორის მიერ ექსპროპრიაციის შედეგად მიყენებულ ზარალს.

უცხოელ ინვესტორს უფლება აქვს გაასაჩივროს გასხვისება საქართველოს სასამართლოში. 2007 წელს პარლამენტმა მიიღო კანონი, რომელიც ზოგადად კრძალავს მთავრობას ეჭვქვეშ დააყენოს 2007 წლის აგვისტომდე სახელმწიფოს მიერ გაყიდული უძრავი ქონების პრივატიზება. ამასთან, კანონი არ ვრცელდება ზოგიერთ ჩამოთვლილ თვისებაზე.

აშშ-საქართველოს ორმხრივი ხელშეკრულებით დასაშვებია დაფარული ინვესტიციების ექსპროპრიაციის განხორციელება მხოლოდ საზოგადოებრივი მიზნებისთვის, არადისკრიმინაციული გზით, სწრაფი, ადეკვატური და ეფექტური

კომპენსაციით, კანონის შესაბამისად და სამართლიანი მოპყრობის ზოგადი პრინციპების შესაბამისად.

ექსპროპრიაციის შესახებ დავები საქართველოში გავრცელებული არ არის, თუმცა წინა მთავრობის პირობებში (2012 წლამდე), რეპუტაციის მქონე არასამთავრობო ორგანიზაციებმა წამოჭრეს სვანეთში, ანაკლიაში, გონიოში და შავი ზღვის მიმდებარე ტერიტორიებზე ისტორიული საკუთრების უფლებების უკანონო ჩამორთმევის შემთხვევები. წინა მთავრობის პირობებში იყო ქონების გადაცემის შემთხვევები, რომლებიც გაუმჭვირვალე იყო და სავარაუდოდ ხდებოდა იძულებითი წესით.

3.2 საინვესტიციო გარემო საქართველოში და ასოცირების ხელშეკრულება ევროკავშირთან

მსოფლიო ბანკის Doing Business-ის 2020 წლის ანგარიშის თანახმად, საქართველოს რეზოლუციების კატეგორიაში 40.5 ქულა აქვს, რაც რეგიონულ საშუალოზე მაღალია. საქართველოს მთავრობამ შექმნა რამდენიმე ინსტრუმენტი ქვეყნის ეკონომიკაში ინვესტიციების განხორციელების მიზნით. სს „საპარტნიორო ფონდი“ არის სახელმწიფო საინვესტიციო ფონდი, რომელიც დაარსდა 2011 წელს.

ფონდს ეკუთვნის საქართველოს სახელმწიფო უმსხვილესი საწარმოები, რომლებიც მუშაობენ ტრანსპორტის, ენერგეტიკისა და ინფრასტრუქტურის სექტორებში. ფონდის ძირითადი მიზანია საქართველოში შიდა და უცხოური ინვესტიციების ხელშეწყობა ადრეული ეტაპის პროექტებში დაფინანსებით, ტურიზმის, წარმოების, ენერგეტიკისა და სოფლის მეურნეობის მიმართულებით.

2013 წელს მთავრობამ დააფუძნა საქართველოს თანაინვესტირების ფონდი (GCF) უცხოური და ადგილობრივი ინვესტიციების წახალისების მიზნით. მთავრობის თანახმად, GCF არის \$ 6 მილიარდიანი საკუთარი კაპიტალის ფონდი, რომელსაც აქვს მანდატი, რომ უზრუნველყოს ინვესტორების უნიკალური წვდომა კერძო კაპიტალის

სტრუქტურის საშუალებით, საქართველოს ყველაზე სწრაფად მზარდ ინდუსტრიებსა და სექტორებში.

სახელმწიფო პროგრამა „აწარმოე საქართველოში“ არის უცხოური ინვესტიციების თანადაფინანსების კიდევ ერთი ინსტრუმენტი, რომლის ფარგლებშიც ინვესტორები ქმნიან შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოებებს საქართველოში.

პროგრამის მიზანია მეწარმეობის განვითარება და მხარდაჭერა, ახალი ბიზნესის შექმნის წახალისება და საექსპორტო პოტენციალისა და ინვესტიციების გაზრდა ქვეყანაში. პროექტი, რომელიც კოორდინირებულია ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტროში საწარმოს განვითარების სააგენტოს, სახელმწიფო ქონების ეროვნული სააგენტოს და საქართველოს ტექნოლოგიებისა და ინოვაციების სააგენტოს მეშვეობით, უზრუნველყოფს ფინანსების ხელმისაწვდომობას, უძრავი ქონების ხელმისაწვდომობას და მეწარმეების ტექნიკურ დახმარებას.

სახელმწიფო ქონების ეროვნული სააგენტო პასუხისმგებელია ფიზიკური ინფრასტრუქტურის გადაცემის კომპონენტზე, ანუ სახელმწიფო ქონების მეწარმისთვის უფასო გადაცემისთვის გარკვეული საინვესტიციო ვალდებულებების შესრულებისათვის.

3.3 საქართველოს ინოვაციური განვითარების გზა და მისი საერთაშორისო რეიტინგები

დაბალი შრომითი ხარჯები საქართველოს მიმზიდველს ხდის უცხოური ინვესტიციებისათვის. საქართველო სულ უფრო მეტ ადგიარებას იძენს, როგორც რეგიონალური სატრანსპორტო კვანძი, რომელიც აზიასა და ევროპას აკავშირებს.

საქართველოს თავისუფალი ვაჭრობის რეჟიმები კომპანიებს საშუალებას აძლევს ადვილად მიიღონ საქართველოში წარმოებული საქონლის ექსპორტი უცხოურ ბაზრებზე. ზოგიერთ შემთხვევაში, უცხოელ ინვესტორებს შეუძლიათ ისარგებლონ ამ ხელშეკრულებებით საქონლის წარმოებით, რომელიც მიზნად ისახავს ამ ბაზრებზე გასვლას.

2018 წლის ოქტომბერში საქართველოს პრემიერ-მინისტრმა ელექტრონული რეზიდენტურის კონცეფცია გააცნო, რომლის თანახმად, 34 ქვეყნის მოქალაქეებს საშუალებას აძლევს, დაარეგისტრირონ თავიანთი კომპანიები ელექტრონულად და გახსნან საბანკო ანგარიშები საქართველოში, ფიზიკურად ყოფნის გარეშე.

საქართველოს ეროვნული ბანკი არეგულირებს ფასიანი ქაღალდების ბაზარს. ბაზრის ყველა მონაწილე წარადგენს ანგარიშებს საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისად. ყველა ჩამოთვლილ კომპანიას მოეთხოვება წარადგინოს საჯარო განცხადებები, რომლებიც შემდეგ აიტვირთება ეროვნული ბანკის ვებგვერდზე, რაც ინვესტორებს საშუალებას აძლევს შეაფასონ კომპანიის ფინანსური მდგომარეობა. საქართველოს ფასიანი ქაღალდების ბაზარზე შედის შემდეგი ლიცენზირებული მონაწილეები: საფონდო ბირჟა, ცენტრალური სადეპოზიტორო, ცხრა საბროკერო კომპანია და ექვსი რეგისტრატორი.

საქართველოს საფონდო ბირჟა (GSE) არის ერთადერთი ორგანიზებული ფასიანი ქაღალდების ბაზარი საქართველოში. GSE, რომელიც შეიქმნა და დაფუძნდა USAID-ის დახმარებით და მოქმედებს მარეგულირებელი ჩარჩოს შესაბამისად, რომელიც შემუშავებულია ამერიკელი ექსპერტების დახმარებით, შეესაბამება მსოფლიოში საუკეთესო გამოცდილებას ფასიანი ქაღალდების ვაჭრობაში და გთავაზობთ ეფექტურ ინვესტიციურ შესაძლებლობებს როგორც ადგილობრივ, ასევე უცხოელ ინვესტორებს. GSE-ს ავტომატიზირებულ სისტემაში განთავსებულია ათასობით ფასიანი ქაღალდი, რომელთა შექმნა შეუძლიათ ბროკერებს GSE-ს სამუშაო სადგურებიდან ან მათი ოფისებიდან დისტანციურად.

არცერთი კანონი და რეგულაცია არ აძლევს კერძო ფირმებს უფლებას გაიარონ დოკუმენტები, რომლებიც ზღუდავს ან კრძალავს უცხოურ ინვესტიციებს, მონაწილეობას ან კონტროლს.

საქართველოში კერძო ფირმები არ იყენებენ წილობრივი აქციონერების მექანიზმებს. საქართველოს კანონმდებლობა არ იცავს კერძო ფირმებს ოკუპაციისგან. არ არსებობს დებულებები, რომლებიც კერძო ფირმებს საშუალებას აძლევს შეზღუდონ უცხოელი პარტნიორების საინვესტიციო საქმიანობა ან შეზღუდონ უცხოელი პარტნიორების შესაძლებლობა მიიღონ კონტროლი ადგილობრივ საწარმოებზე.

მთავრობა და საქართველოს ეროვნული ბანკი ასრულებენ საერთაშორისო სავალუტო ფონდის (სსფ) VIII მუხლს და არ აწესებენ რაიმე შეზღუდვას გადასახადებისა და გადარიცხვების შესახებ მიმდინარე საერთაშორისო ოპერაციებში.

კომერციული ბანკის სესხები ხელმისაწვდომია როგორც უცხოელი ინვესტორებისთვის, ასევე ადგილობრივი კლიენტებისათვის, თუმცა პროცენტები მაღალია. ბანკები აგრძელებენ კომერციული, სამომხმარებლო და იპოთეკური სესხების შეთავაზებას.

2018 წელს მთავრობამ მიიღო ახალი კანონი, რომლითაც შემოღებულ იქნა დაგროვებითი საპენსიო სისტემა. კანონი ამოქმედდა 2019 წლის 1 იანვრიდან. საპენსიო სისტემა სავალდებულოა 40 წლამდე კანონიერად დასაქმებული პირებისთვის. თვითდასაქმებული პირებისა და 40 წელზე უფროსი ასაკის პირებისთვის პროგრამაზე ჩარიცხვა ნებაყოფლობითია.

მთავრობა ელის, რომ ახალი სისტემა ხელს შეუწყობს შიდა კაპიტალის ბაზრის სტიმულირებას, რადგან საქართველოში საპენსიო სახსრების ინვესტიცია განხორციელდება. საქართველოს საპენსიო სააგენტომ პირველი ფართომასშტაბიანი ინვესტიცია განახორციელა 2020 წლის მარტში, როდესაც მან 560 მილიონი ლარის ინვესტიცია განახორციელა საქართველოს ყველაზე რეიტინგული კომერციული ბანკების სადეპოზიტო სერტიფიკატებში.

ინვესტორს აქვს უფლება გადააკეთოს და დააბრუნოს ექსპროპრირებული ქონებისთვის მიღებული ნებისმიერი კომპენსაცია. საქართველომ ვალდებულება აიღო სსფ-ს შეთანხმების VIII მუხლის მე -2, მე -3 და მე -4 პუნქტების შესაბამისად, რომელიც ძალაში შევიდა 1996 წლის 20 დეკემბერს, თავი შეიკავოს მიმდინარე საერთაშორისო ოპერაციების გადასახადებისა და გადარიცხვების შეზღუდვების დაწესებისა და დისკრიმინაციული ვალუტის გამოყენებისგან. 2011 წელს პარლამენტის მიერ ეკონომიკური თავისუფლების შესახებ კანონის მიღებამ კიდევ უფრო გააძლიერა ეს დებულება.

აშშ – საქართველოს BIT- ის შესაბამისად, საქართველოს მთავრობა უზრუნველყოფს, რომ ყველა ფულადი გზავნილი, რომელიც დაკავშირებულია აშშ – ს ინვესტიციასთან, შეიძლება განხორციელდეს თავისუფლად საქართველოში და საქართველოდან დაყოვნების გარეშე.

უცხოელ ინვესტორებს უფლება აქვთ ჰქონდეთ უცხოური ვალუტის ანგარიშები უფლებამოსილ ადგილობრივ ბანკებში. საქართველოში ერთადერთი იურიდიული საშუალებაა ლარი (ლარი), რომლის გაცვლა ხდება თბილისის ბანკთაშორის სავალუტო ბირჟაზე და გაცვლითი ბიუროს ბაზარზე.

ლარის ოფიციალური გაცვლითი კურსი დაანგარიშდება სავალუტო ბანკთაშორის ბაზარზე და უზრუნველყოფილია ოპერაციების საფუძველზე. ბანკთაშორის სავალუტო ვაჭრობა ხორციელდება საერთაშორისო სავაჭრო სისტემის (Bloomberg) მეშვეობით. უზრუნველყოფილი ტრანსაქციების გათვალისწინებით, ლარის საშუალო შეწონილი კურსი აშშ დოლართან მიმართებით გამოითვლება და დეკლარირდება ოფიციალური გაცვლითი კურსით მეორე დღისთვის. ლარის ოფიციალური გაცვლითი კურსი სხვა უცხოური ვალუტების მიმართ განისაზღვრება გაცვლითი კურსის შესაბამისად საერთაშორისო ბაზრებზე ან ემიტენტი ქვეყნის სავალუტო შიდა გაცვლითი კურსის შესაბამისად.

საქართველოში მოძრავი გაცვლითი კურსია. საქართველოს ეროვნული ბანკი არ აპირებს გაცვლითი კურსის დადგენას და, როგორც წესი, არ ერევა სავალუტო ბაზრის

მუშაობაში, გარდა გარკვეული გარემოებებისა, როდესაც ლარის რყევები მაღალია. მაგალითად, COVID-19 პანდემიის დროს.

დასკვნა

ამრიგად, ინვესტიციებს სამართლიანად შეიძლება ეწოდოს ეკონომიკის საწვავი. ეს არის ფინანსური, მატერიალური და არამატერიალური რესურსების ინვესტიციები ბიზნესის განვითარების, გაგრძელების და გაფართოებისთვის.

ინვესტიციები, როგორც ეკონომიკური კატეგორია, ახორციელებს შიდა ეკონომიკის ზრდის მნიშვნელოვან ფუნქციებს. მაკროეკონომიკური მასშტაბით, დღევანდელი ინვესტიცია საფუძველს უყრის ხვალინდელი პროდუქტიულობის ზრდას და ცხოვრების უკეთეს სტანდარტებს.

ინვესტიციები ხორციელდება სხვადასხვა ფორმით. ინვესტიციების ანალიზისა და დაგეგმვის სისტემატიზაციის მიზნით, მათი დაჯგუფება შესაძლებელია გარკვეული კლასიფიკაციის კრიტერიუმების მიხედვით. არსებობს სხვადასხვა სახის კლასიფიკაცია, რომლებიც განისაზღვრება მასში კრიტერიუმის არჩევით.

ინვესტიციებს ძირითად აქტივებში განსაკუთრებული მნიშვნელობა აქვს. სწორედ ეს ინვესტიციები განსაზღვრავს ეკონომიკის სტრუქტურას, შრომის პროდუქტიულობას, წარმოების მატერიალურ და ენერგეტიკულ ინტენსივობას, პროდუქციის სამომხმარებლო თვისებებს. ფაქტობრივად, ისინი აყალიბებენ ეკონომიკის სამომავლო სახეს. ეს არის ხიდი ეკონომიკურ „დღეს“ და ქვეყნის მომავალს შორის.

ინვესტიციის მნიშვნელოვანი ნაწილი მოდის ბანკებზე. ისინი არა მხოლოდ სესხებს გასცემენ საწარმოებს, არამედ თავად ინვესტიციას დებენ საინვესტიციო პროექტებში და ფასიანი ქაღალდების შექმნაში.

აქციების შეძენა, სხვა გარიგებები საკუთარი კაპიტალით, საკრედიტო ოპერაციები და თამაშები საფონდო ბირჟაზე ხშირად წარმოადგენს ქონების გადანაწილების საშუალებას.

მეორეც, საკმაოდ ხშირად ე.წ ინვესტიციებს იყენებენ ფულის გათეთრებისთვის. საწარმოები, მაღაზიები, რესტორნები, გასართობი დაწესებულებები, რომლებსაც არ სჭირდებათ მოგება, მათი მიზანია დაფარონ დაფინანსების ჩრდილოვანი წყაროები.

უცხოური კაპიტალისთვის საქართველოს საინვესტიციო ბაზარი საკმაოდ გაუმჭვირვალე და არაპროგნოზირებადი რჩება. მიუხედავად ყველა სარგებლისა და დაპირებისა, უცხოური ინვესტიციების მოცულობა უმნიშვნელო რჩება.

დღეს საჭიროა ძლიერი ინვესტიციის სტრატეგია, რომელიც მჭიდრო კავშირშია სახელმწიფოს ეკონომიკურ პოლიტიკასთან. წინააღმდეგ შემთხვევაში, საქართველო დარჩება არაპრესტიჟული ქვეყანა და ვერ შევა მესამე ათასწლეულის მოწინავე ქვეყნების მაღალტექნოლოგიურ, სამეცნიერო ინტენსიურ ეკონომიკაში.

ზოგად ზომებს შორის პრიორიტეტი უნდა მიენიჭოს:

- შეთანხმების მიღწევა სხვადასხვა სტრუქტურას, სოციალურ ჯგუფებს, პოლიტიკურ პარტიებსა და სხვა საზოგადოებრივ ორგანიზაციებს შორის;
- მუშაობის დაჩქარება სამოქალაქო კოდექსსა და სისხლის სამართლის კანონმდებლობის კუთხით, რომელიც მიზნად ისახავს ქვეყანაში ცივილიზებული ეკონომიკური ბაზრის შექმნას;
- ეკონომიკური დანაშაულის წინააღმდეგ ბრძოლა;
- ინფლაციის შენელება მსოფლიო პრაქტიკაში ცნობილი ყველა ზომით;
- საგადასახადო კანონმდებლობის გადასინჯვა წარმოების გამარტივებისა და სტიმულირების მიზნით;
- საწარმოების სახსრების მობილიზაცია ინვესტიციის საჭიროებებისათვის დეპოზიტებსა და დეპოზიტებზე საპროცენტო განაკვეთების გაზრდით;
- კანონმდებლობით გათვალისწინებული გაკოტრების მექანიზმის ამოქმედება;

- საგადასახადო შეღავათების მიწოდება ბანკებისთვის, ადგილობრივი და უცხოელი ინვესტორებისთვის, რომლებიც გრძელვადიანი ინვესტიციების ჩადებას აპირებენ;
- ინვესტიციების სტიმულირების ღონისძიებებს შორის უნდა აღინიშნოს:
- ახალი კანონის მიღება საქართველოში უცხოური ინვესტიციების შესახებ;
- კანონების მიღება თავისუფალი ეკონომიკური ზონების შესახებ;
- უცხოური კაპიტალის მიღების სისტემის შექმნა, მათ შორის სახელმწიფო ინსტიტუტების, კომერციული ბანკების და სადაზღვევო კომპანიების ფართო და კონკურენტუნარიანი ქსელი, რომლებიც უზრუნველყოფენ უცხოური კაპიტალის პოლიტიკურ და კომერციულ რისკებს
- საქართველოში საინვესტიციო კლიმატის მონიტორინგის ეროვნული სისტემის შექმნა უმოკლეს დროში.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. ბეზრუკოვი ვ., „საინვესტიციო ბაზრის პირობები“, 2007
2. ბლანკი ი.ა., „ინვესტიციის მენეჯმენტი: სასწავლო კურსი“, კიევი, 2009
3. ბოლიუხი ა.ი., „უცხოური ინვესტიციების სამართლებრივი რეჟიმი“, 2006
4. ბოჩაროვი ვ.ვ., „ინვესტიციების მენეჯმენტი“, პეტერბურგი, 2009
5. ლებედევი ა.კ., „უცხოური ინვესტიციების მოზიდვა: ფაქტები, პრობლემები, გადაჭრის გზების მიდგომები“, 2008
6. ვოროპაევი ა.ვ., „უცხოური ინვესტიციების სამართლებრივი რეგულირების თავისებურებები“, 2006
7. გიტმანი ლ., „ინვესტიციის საფუძვლები“, 2002
8. დენიელი დ., „საერთაშორისო ბიზნესი: გარემო და საქმიანი ოპერაციები“, 2008
9. ერშოვი მ., „2008 წლის კრიზისი: ”სიმართლის მომენტი“ გლობალური ეკონომიკისთვის და ახალი შესაძლებლობები“, 2008
10. ივასენკო ა.გ., „ინვესტიციები: დაფინანსების წყაროები და მეთოდები“, 2007

11. „ინვესტიციის პოლიტიკა: სახელმძღვანელო“, 2007
12. ლინდერტი პ.პ., „მსოფლიო ეკონომიკური ურთიერთობები“, 2007
13. პიკე რ., „კორპორატიული ფული და ინვესტიციები“, 2006
14. პანკრატოვი პ.ა., „უცხოური ინვესტიციები (ფორმულირების ძიება) // საგარეო ვაჭრობის სამართალი“, 2006
15. პეტროვი ა., „კომპანიის საინვესტიციო პოლიტიკის ფორმირება // მენეჯმენტის თეორიისა და პრაქტიკის პრობლემები“, 2007
16. რაისბერგი ბ., „ეკონომიკური საგანმანათლებლო ლექსიკონი“, 2006
17. ტარხანოვი ა.ვ., „ეკონომიკის საინვესტიციო პოტენციალის ფორმირების ფინანსური წყაროები“, 2001
18. „საერთაშორისო ეკონომიკური ურთიერთობები: სახელმძღვანელო“, 2007
19. შაპკინი ა.ს., „ეკონომიკური და ფინანსური რისკები. ინვესტიციების შეფასება, მენეჯმენტი, პორტფელი“, 2007